

2. Priemonės, kurių imtasi, siekiant užtikrinti veiksmingą DNKP įgyvendinimą, įskaitant vykdymo užtikrinimo veiksmus, ir tokių priemonių taikymo rezultatai

a) Veiksmai, kurių imtasi, siekiant užtikrinti veiklos vykdytojų reikalavimų laikymąsi, kaip numatyta Oficialios kontrolės reglamento 138 straipsnio 2 dalyje ir 139 straipsnio 1 dalyje.

Vykdydamos oficialiąją kontrolę, kompetentingos institucijos skyrė didelį dėmesį veiksams, kuriais pašalinama ar sumažinama rizika žmonių, gyvūnų ir augalų sveikatai, gyvūnų gerovei, genetiškai modifikuotų organizmų (toliau – GMO) ir augalų apsaugos produktų atveju – rizika aplinkai, taip užtikrindamos (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 137 straipsnio nuostatų vykdymą.

Nustačiusios, kad veiklos vykdytojai nesilaiko teisės aktų reikalavimų, kompetentingos institucijos ėmėsi veiksmų ir sankcijų, nustatytų (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 138 ir 139 straipsniuose.

VMVT. Ūkio subjektų veiklos priežiūros metu nustačius neatitikimų teisės aktų reikalavimams, įvertinus jų pobūdį, mastą ir kitus susijusius rodiklius, ūkio subjektams buvo nurodyta pašalinti nustatytus neatitikimus per nurodytą terminą ir (ar) pateikti trūkumų šalinimo planą su nurodytiems neatitikimams pašalinti būtinomis priemonėmis ir šių priemonių įgyvendinimo terminais, ir (ar) buvo taikomos atitinkamos poveikio priemonės: administracinė atsakomybė (pagal Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksą, Lietuvos Respublikos maisto įstatymą, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymą ir kt.), administracinės poveikio priemonės (veiklos sustabdymas ir (ar) uždraudimas, produkto tiekimo rinkai sustabdymas ir (ar) uždraudimas).

Pirmaisiais ūkio subjekto veiklos metais pirmojo jo veiklos patikrinimo metu nustačius teisės aktų reikalavimų neatitikimų, ūkio subjektui poveikio priemonės, susijusios su jo veiklos ribojimu, netaikomos (išskyrus atvejus, jeigu poveikio priemonės yra būtinos ir neišvengiamos, siekiant užkirsti kelią žalos ar pavojaus visuomenei ar kitų asmenų interesams, gyvūnų sveikatai ir gerovei arba aplinkai atsiradimui). Ūkio subjektui pritaikius atitinkamas poveikio priemones, vertinama, kaip vykdomi nurodymai ir prireikus organizuojami ūkio subjekto veiklos neplaniniai patikrinimai.

Veiksmai, kurių imtasi, siekiant užtikrinti veiklos vykdytojų reikalavimų laikymąsi, kaip numatyta Oficialios kontrolės reglamento 138 straipsnio 2 dalyje ir 139 straipsnio 1 dalyje

Maistas ir maisto sauga, vientisumas ir visavertiškumas bet kuriuo maisto gamybos, perdirbimo ir platinimo etapu, įskaitant taisykles, kuriomis siekiama užtikrinti sąžiningą prekybos praktiką ir apsaugoti vartotojų interesus ir informaciją jiems, ir su maistu besiliečiančių medžiagų ir gaminių gamyba ir naudojimas

<i>Įmonės</i>	<i>Patikrinimų, atliktų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Patikrinimų, kurių metu nustatyta reikalavimų nesilaikymo atvejų, skaičius</i>	<i>Administraciniai veiksmai ir (ar) priemonės</i>
Patvirtintos įmonės	1 680	769	506
Registruoti veiklos vykdytojai ir (ar) įmonės	8 955	3 305	1 152
Įmonės, gaminančios su maistu besiliečiančias medžiagas	46	8	0

Pašarai ir pašarų sauga bet kuriuo pašarų gamybos, perdirbimo ir platinimo etapu ir pašarų naudojimas, įskaitant taisykles, kuriomis siekiama užtikrinti sąžiningą prekybos praktiką ir apsaugoti vartotojų sveikatą, interesus ir informaciją jiems

<i>Įmonės*</i>	<i>Patikrinimų, atliktų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Reikalavimų nesilaikymo atvejų, nustatytų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Administraciniai veiksmai ir (ar) priemonės</i>
Įmonės, patvirtintos pagal Reglamento (EB) Nr. 183/2005 10 straipsnį	39	32	2
Įmonės, registruotos pagal Reglamento (EB) Nr. 183/2005 9 straipsnį, išskyrus pirminę gamybą	380	182	26
Pašarus naudojančios veiklos vykdytojai (ūkininkai)	985	19	0
Veiklos vykdytojai, gaminantys vaistinius pašarus ir (arba) jais prekiaujantys	0	0	0

**Ūkio subjektų priskyrimo įmonių kategorijai tvarka yra aprašyta ataskaitos II dalies 3.3 ir 3.5 punktuose*

Gyvūnų sveikatos reikalavimai

<i>Ūkiai ir (arba) įmonės</i>	<i>Patikrinimų, atliktų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Reikalavimų nesilaikymo atvejų, nustatytų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Administraciniai veiksmai ir (ar) priemonės</i>
Galvijų identifikavimas ir registravimas	1 278	536	56
Avių ir ožkų identifikavimas ir registravimas	389	125	33
Patvirtinti surinkimo centrai (galvijų, avių, ožkų, kiaulių, arklinių šeimos gyvūnų)	16	1	1
Patvirtinti prekyautojai (galvijų, avių, ožkų, kiaulių)	0	0	0
Kontrolės postai (Reglamentas (EB) Nr. 1255/97)	0	0	0
Patvirtintos įstaigos, institutai ir centrai (Direktyva 92/65/EEB)	10	0	0
Įmonės, kurioms leista prekiauti Europos Sąjungoje naminiais paukščiais ir periniais kiaušiniais	145	0	0
Paukščių karantino patalpos ir centrai	0	0	0
Patvirtinti akvakultūros ūkiai	49	6	3
Leidimus turinčios akvakultūros gyvūnų perdirbimo įmonės	0	0	0
Spermos surinkimo centrai	6	0	0
Spermos saugojimo centrai	2	0	0
Embrionų surinkimo ir (arba) gamybos grupės	0	0	0

Rizikos žmonių ir gyvūnų sveikatai, kylančios dėl šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių, prevencija ir mažinimas

<i>Įmonės ir (arba) gamyklos</i>	<i>Patikrinimų, atliktų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Reikalavimų nesilaikymo atvejų, nustatytų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Administraciniai veiksmai ir (ar) priemonės</i>
Įmonės arba gamyklos, patvirtintos pagal Reglamento (EB) Nr. 1069/2009 (11) 24 straipsnį	80	16	1
Įmonės arba gamyklos, registruotos pagal Reglamento (EB) Nr. 1069/2009 23 straipsnį	139	25	8

Gyvūnų gerovės reikalavimai

Gyvūnų gerovė ūkiuose

<i>Ūkinės paskirties gyvūnai (gyvūnų kategorija)</i>	<i>Patikrinimų, atliktų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Patikrintų gamybos vietų, kuriose nustatyta reikalavimų nesilaikymo atvejų, skaičius</i>	<i>Administraciniai veiksmai ir (ar) priemonės</i>
Kiaulės (kaip apibrėžta Direktyvoje 2008/120/EB)	921	15	4
Vištos dedeklės (kaip apibrėžta Direktyvoje 1999/74/EB)	64	4	2
Vištos (kaip apibrėžta Direktyvoje 2007/43/EB)	92	7	1
Veršeliai (kaip apibrėžta Direktyvoje 2008/119/EB)	765	17	13
Kita (kailiniai gyvūnai)	65	3	3

Gyvūnų gerovė juos vežant

<i>Ūkinės paskirties gyvūnai (gyvūnų kategorija)</i>	<i>Patikrinimų, atliktų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Reikalavimų nesilaikymo atvejų, nustatytų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Administraciniai veiksmai ir (ar) priemonės</i>
Galvijai	1 335	10	0

Kiaulės	539	0	0
Avys ir (arba) ožkos	0	0	0
Arklinių šeimos gyvūnai	200	1	0
Naminiai paukščiai	290	0	0
Kita (elniai, lamos, žuvis, augintiniai)	0	0	0

Saugomų kilmės vietos nuorodų, saugomų geografinių nuorodų ir garantuotų tradicinių gaminių naudojimas ir ženklvinimas

<i>Įmonės</i>	<i>Patikrinimų, atliktų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Reikalavimų nesilaikymo atvejų, nustatytų vykdant oficialiąją kontrolę, skaičius</i>	<i>Administraciniai veiksmai ir (ar) priemonės</i>
Prieš tiekiant rinkai	11	1	1
Įprastinė rinka	256	0	0
Elektroninė prekyba	9	4	0

VATŽŪM. 2023 m. iš viso atlikti 19 365 (2022 m. – 25 054) ūkio subjektų patikrinimai, t. y. 23 % mažiau, nei 2022 m. Kaip ir 2022 m., taip ir 2023 m. tam įtakos turėjo Rusijos ir Baltarusijos veiksmai, kuriais destabilizuojama padėtis Ukrainoje. Dėl sumažėjusių krovinių srautų ir kiekių, sumažėjo ir įvežamų augalų, augalinių produktų ir su jais susijusių objektų fitosanitarinių patikrinimų skaičius pasienyje, t. y. 2023 m. jų buvo 9 697 (2022 m. – 15 196).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodeksu (toliau – ANK), 2023 m. ūkio subjektų patikrinimų metu buvo nustatyta 288 (2022 m. – 230) administracinių nusižengimų, t. y. 58 nusižengimais daugiau, nei 2022 m. Ūkio subjektams paskirtos 269 (2022 m. – 208) piniginės baudos, iš jų surašyta 240 (2022 m. – 214) administracinių nurodymų, paskirta 19 (2022 m. – 22) įspėjimų.

2023 m. visų ūkio subjektų fitosanitarinių patikrinimų metu buvo nustatyti 26 (2022 m. – 19) administracinės teisės pažeidimai. Nors ir buvo teikiamos pastabos dėl būtinų imtis veiksmų, kad nustatyti Europos Sąjungos karantininių kenkėjų židiniai būtų naikinami nustatytais priemonėmis ir terminais, pažeidimų skaičiaus sumažinti nepavyko. Taip pat buvo nustatyta daugiau augalų apsaugos produktų (toliau – AAP) priežiūros srities reikalavimų nesilaikymo atvejų, už kuriuos 2023 m. net 248 ūkio subjektams (2022 m. – 192) taikyta administracinė atsakomybė. Nors per viešas konsultacijas, spaudą ir kitas informavimo priemones buvo nuolat teikiami (primenami) pagrindiniai AAP priežiūros srities reikalavimai, kita aktuali informacija, susijusi su AAP sritimi, tačiau dar pasitaiko AAP veiklos ūkio subjektų, kurių ši informacija nepasiekia.

Per 2023 m. svarbiausiose fitosanitarijos ir AAP priežiūros srityse buvo užfiksuoti 49 (2022 m. – 50) incidentai, darantys reikšmingą žalą ar keliančių pavojų visuomenei, kitų asmenų interesams ar aplinkai (iš jų užregistruoti 23 (2022 m. – 43) kenkėjų židiniai ir 26 (2022 m. – 7) atvejai, kai nustatyti neregistruoti AAP). Pažymėtina, kad dauguma naujų kenkėjų židinių nustatyti, tiriant ūkio subjektų asmeninėms reikmėms auginamos augalinės produkcijos sveikatingumą (įgyvendinant iš dalies Europos Sąjungos lėšomis finansuojamą kenkėjų stebėseną). Šie stebėjimai yra reikšmingi dėl fitosanitarinės aplinkos Lietuvoje ir Europos Sąjungoje gerinimo. Incidentų skaičiaus padidėjimą

AAP priežiūros srityje lėmė suintensyvinta viešosios erdvės stebėseną dėl neregistruotų AAP platinimo. Skaičiuojama atvejų, kai nustatoma kenkėjų židinių šalies viduje, ir atvejų, kai įvežant (atliekant pasienio kontrolę) nustatoma Lietuvai ir Europos Sąjungai grėsmę keliančių kenkėjų, ir neregistruotų ar falsifikuotų AAP saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo atvejų. VATŽŪM skiria didelį dėmesį minėtų atvejų prevencijai, operatyviam identifikavimui ir prireikus adekvačių poveikio priemonių taikymui.

Išliko iš esmės nepakitęs fitosanitarinių patikrinimų intensyvumas. Fitosanitarijos veiklos priežiūros srityje 2023 m. patikrinimų buvo atlikta 4 614 (2022 m. – 4 710). AAP veiklos priežiūros srityje patikrinimų skaičius 2023 m. sudarė 2 671, lyginant su 2022 m. 199 patikrinimais sumažėjo (2022 m. – 2 870).

VATŽŪM pagal bendradarbiavimo sutartį su Nacionaline mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – NMA), siekdama sumažinti našta ūkio subjektams sutampančius ūkio subjektus AAP srityje, perduoda NMA planiniams patikrinimams atlikti. 2023 m. NMA buvo perduota 115 pagal rizikos vertinimą rizikingiausių ūkio subjektų, kurių tikrinimo objektas sutampa (2022 m. sutampančių subjektų AAP srityje nebuvo nustatyta).

Apie ūkio subjektų patikrinimo metu nustatytus reikalavimų nesilaikymo atvejus ir taikytus administracinius veiksmus ir (arba) priemones informacija pateikiama ataskaitos II dalies 2, 7 ir 8 punktuose.

ŽŪM informaciją pateikė Ekologinio ūkininkavimo informacinėje sistemoje (OFIS) 5 lentelėje „Veiksmai ir priemonės, kurių per ataskaitinius metus ėmėsi kompetentinga institucija, siekdama užtikrinti kontrolės institucijų / kontrolės įstaigų vykdomos oficialios kontrolės veiksmingumą“, todėl, užtikrinant Europos Komisijos pranešime (2021/C 507/1) dėl gairių dokumento dėl to, kaip pildyti standartinės pavyzdinės formos, pateiktos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/723 priede, 9 skirsnį, 8 punkto nuostatų vykdymą, nebepildyta speciali forma, skirta teikti kompiuterizuotos oficialios kontrolės informacijos valdymo sistemos („Annual Reporting on Official Controls“) metinės ataskaitos I daliai.

b) Veiksmai, kurių imtasi, siekiant užtikrinti veiksmingą oficialios kontrolės tarnybų darbą, kaip numatyta Oficialios kontrolės reglamento 5 straipsnio 1 dalyje ir 12 straipsnio 2 ir 3 dalyse, taip pat apimant auditą, atliktą pagal 6 straipsnio 1 dalį.

Kokybės vadybos sistema (kokybės politikos ir ilgalaikių tikslų nustatymo ir šių tikslų siekimo sistema (toliau – KVS) skirta planingai ir sistemingai kompetentingų institucijų veiklai užtikrinti, įtraukiant kokybės vadybos elementus į visus kompetentingų institucijų organizacinius lygmenis ir veiklos procesus ir nustatant, stebint, matuojant ir analizuojant veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo rodiklius, skirtus įstaigos strateginiam valdymui.

Siekiant gerinti kompetentingų institucijų atliekamą ūkio subjektų priežiūros veiklą, įgyvendinamos priemonės, susijusios su darbuotojų kompetencijos didinimu, įdiegtų informacinių sistemų tobulinimu ir priežiūra, KVS palaikymu.

Institucija	Vykdomos veiklos atitiktis standartams
VMVT	Standartas LST EN ISO/IEC 17020:2012 „Atitikties įvertinimas. Reikalavimai, keliami įvairių tipų kontrolės įstaigų veiklai“
VATŽŪM	Standartas LST EN ISO 9001:2015 „Kokybės vadybos sistemos. Reikalavimai“
VšĮ Ekoagros	Standartas LST EN ISO/IEC 17065:2012 „Atitikties įvertinimas. Reikalavimai, keliami gaminių, procesų ir paslaugų sertifikavimo įstaigoms“

NMVRVI	Standartas LST EN ISO/IEC 17025:2018 „Tyrimų, bandymų ir kalibravimo laboratorijų kompetencijai keliami bendrieji reikalavimai“
FTLS	Standartas LST EN ISO/IEC 17025:2018 „Tyrimų, bandymų ir kalibravimo laboratorijų kompetencijai keliami bendrieji reikalavimai“
NVSPL	Standartas LST EN ISO/IEC 17025:2018 „Tyrimų, bandymų ir kalibravimo laboratorijų kompetencijai keliami bendrieji reikalavimai“

Siekdamos užtikrinti (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 5 straipsnio 1 dalies a, b ir c punktų nuostatų vykdymą, kompetentingos institucijos turi įsidięsusios procedūras ir (arba) tvarką oficialiosios kontrolės ir kitos oficialiosios veiklos veiksmingumui ir tinkamumui, nešališkumui, kokybei ir nuoseklumui užtikrinti. Taip pat įsidięsusios procedūras ir (arba) tvarką, kuriomis užtikrinama, kad oficialiąją kontrolę ir kitą oficialiąją veiklą vykdančios darbuotojai neturėtų jokio interesų konflikto.

Siekiant užtikrinti (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 5 straipsnio 1 dalies d punkto nuostatų vykdymą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu buvo paskirtos nacionalinės etaloninės laboratorijos Lietuvos Respublikoje vykdyti (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 101 straipsnyje nustatytas funkcijas ir užduotis:

Nacionalinis maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutas (toliau – NMVRVI) – 39 tyrimų srityse, nurodytose DNKP;

Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija (toliau – NVSPL) – su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų tyrimų srityse;

Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Fitosanitarinių tyrimų laboratorija (skyrius) (toliau – FTLS) – augalų, augalinių produktų ir su jais susijusių objektų kenkėjų: bakterijų, erkių, fitoplazmų, grybų ir oomicetų, moliuskų, nematodų, vabzdžių, virusų, viroidų, taip pat piktžolių sėklų, tyrimų srityse.

Nacionalinis maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutas

NMVRVI yra VMVT pavaldi ir atskaitinga įstaiga. NMVRVI atlieka įstatymais ir kitais teisės aktais jam pavestas rizikos vertinimo ir nacionalinių referentinių ir kontrolinių laboratorijų funkcijas ir laboratorinius tyrimus maisto ir pašarų saugos, kokybės ir veterinarijos srityse, taip pat hidrobiontų ir gamtinio vandens tyrimus.

2021 m. balandžio 9 d. NMVRVI buvo akredituotas naujam 5 metų laikotarpiui ir jam išduotas Nacionalinio akreditacijos biuro pažymėjimas Nr. LA.01.139. NMVRVI atitinka Lietuvos standarto LST EN ISO/IEC 17025:2018 „Tyrimų, bandymų ir kalibravimo laboratorijų kompetencijai keliami bendrieji reikalavimai“ (toliau – LST EN ISO/IEC 17025:2018) reikalavimus ir yra akredituotas atlikti cheminius, fizikinius ir fizikinius-cheminius, imunofermentinius, mikrobiologinius, parazitologinius, serologinius, virusologinius, patologinius anatominius, histologinius, radiologinius, molekulinis tyrimus, genetiškai modifikuotų organizmų tyrimus ir juslinę analizę (žr. <https://nmvrvi.lrv.lt/lt/laboratoriniai-tyrimai-2/kokybes-vadyba-akreditacija-2247/>).

2023 m. VMVT vykdė valstybinių maisto ir su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų tyrimų, gyvūnų užkrečiamųjų ligų stebėsenos planus: Augalinių maisto produktų taršos kontrolės; Medžiagų liekanų gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose stebėsenos; Maisto ir su maistu

besiliečiančių gaminių ir medžiagų valstybinės kontrolės mėginių tyrimų; Gyvūnų užkrečiamųjų ligų stebėsenos ir kontrolės; Valstybinės pašarų stebėsenos ir veterinarinės kontrolės; Importuojamo gyvūninio ir negyvūninio maisto stebėsenos; Zoonotinių ir simbiotinių bakterijų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms stebėjimo, ir siekė įgyvendinti nustatytas veiklos vertinimo kriterijų reikšmes.

Valstybinės maisto ir veterinarinės kontrolės programos planų įgyvendinimas 2022–2023 m.

Rodiklis	Planuota reikšmė		Faktinė reikšmė		Neatitikimų skaičius		Neatitikimų skaičius proc. (%)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Augalinio maisto produktų taršos stebėsenos planas – ištirtų mėginių skaičius	789	800	791	803	11	7	1,4	0,9
Nacionalinis rizika grindžiamas gamybos kontrolės planas	-	1600	-	1375	-	22	-	0,15
Nacionalinis atsitiktinės atrankos būdu vykdomos gamybos priežiūros planas	-	100	-	66	-	2	-	4,0
Gyvūninių maisto produktų taršos kontrolės planas	-	350	-	346	-	0	-	0
Maisto ir su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų valstybinės kontrolės mėginių tyrimų planas – ištirtų mėginių skaičius	7 205	7005	7 958	7561	480	411	6,0	5,4
Valstybinės pašarų stebėsenos ir veterinarinės kontrolės planas – ištirtų mėginių skaičius	787	842	779	833	29	21	3,7	2,5
Gyvūnų užkrečiamųjų ligų stebėsenos ir kontrolės planas – ištirtų mėginių skaičius	150 000	120 000	142 668	122 883	736	1031	0,5	0,84

Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija

2020 m. vasario 14 d. NVSPL buvo akredituota naujam 5 metų laikotarpiui ir jai išduotas Nacionalinio akreditacijos biuro pažymėjimas Nr. LA.01.138. Laboratorija atitinka LST EN ISO/IEC 17025:2018 reikalavimus ir yra akredituota atlikti fizikinius-cheminius aplinkos ir maisto tyrimus, mikrobiologinius aplinkos ir maisto tyrimus ir fizikinių veiksnių tyrimus (žr. <http://www.nvspl.lt/index.php?127567450>).

Vadovaujantis 2023 m. maisto ir su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų valstybinės kontrolės mėginių tyrimų planu, VMVT teritoriniai padaliniai su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų mėginius tyrimams ėmė rinkoje ir maisto produktų gamybos subjektuose.

Rodiklis	Planuota reikšmė		Faktinė reikšmė		Neatitikimų skaičius		Neatitikimų skaičius proc. (%)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Maisto ir su maistu besiliečiančių gaminių ir medžiagų valstybinės kontrolės mėginių tyrimų planas – ištirtų mėginių skaičius	50	50	50	50	3	1	6,0	2,0

Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Fitosanitarinių tyrimų laboratorija (skyrius)

Siekiant gerinti atliekamų fitosanitarinių laboratorinių tyrimų kokybę ir VATŽŪM teikiamų paslaugų kokybę, 2020 m. lapkričio 11 d. FTLS buvo akredituota naujam 5 metų laikotarpiui ir jai išduotas Nacionalinio akreditacijos biuro pažymėjimas Nr. LA.01.153, kuriuo paliudijama, kad FTLS atitinka LST EN ISO/IEC 17025:2018 reikalavimus ir yra akredituota atlikti augalų, augalinių produktų ir jų kenkėjų tyrimus.

Nacionalinis akreditacijos biuras 2023 m. gruodžio 18–20 d. vertino FTLS atitiktį akreditavimo standartui LST EN ISO/IEC 17025:2018 ir kitiems akreditavimo reikalavimams, FTLS kompetenciją atlikti veiklas, kurias apima FTLS pageidaujama akreditavimo sritis, įskaitant plečiamą akreditavimo sritį, ir veiklos organizavimo ir taikomų procedūrų tinkamumą. Pageidaujama akreditavimo sritis apims akredituotų tyrimų matricų 81 poziciją ir 23 akredituotus tyrimų metodus.

Išplėsta akreditavimo sritis parodo, kad laboratorija yra kompetentinga tyrimus atlikti kokybiškai ir užsakovams pateikti patikimus rezultatus, kurie yra pripažįstami ir tarptautiniu mastu (žr. <https://vatzum.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/fitosanitariniu-tyrimu-laboratorija-skyrius/>).

Vykdydami augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinės būklės valstybinę kontrolę, VATŽŪM regioninių skyrių ir pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų (skyrių) specialistai paėmė ir į FTLS pristatė 2023 m. 2 380 (2022 m. – 2 600) mėginių, šiuos mėginius sudarė 2023 m. 4 756 (2022 m. – 5 285) laboratoriniai mėginiai, iš viso 2023 m. atlikta 19 752 (2022 m. – 16 911) tyrimų.

2023 m. bakteriologai ištyrė 758 mėginius, kuriuos sudarė 948 laboratoriniai mėginiai ir atliko 2448 tyrimus* ūkinės bulvių sėklos, sėklinių ir maistinių bulvių stiebagumbiuose, obelų,

kriaušių, ir kt. šakose su lapais, paviršiniame vandenyje ir nuotekose. 2023 m. 24 mėginiuose buvo patvirtintas karantininis kenkėjas bakterija *Clavibacter sepedonicus*.

2023 m. entomologai ištyrė 516 mėginių, kuriuos sudarė 1 700 laboratorinių mėginių ir atliko 3792 tyrimus* eksportui skirtoje produkcijoje (kviečių, miežių, pupų, durpėse ir kt.), vabzdžių identifikavime, įskaitant gaudyklėse ir kt. Per 2023 m. 2 mėginiuose buvo nustatytas ir patvirtintas karantininis kenkėjas – *Liriomyza bryoniae*.

2023 m. nematologai ištyrė 866 mėginius, kuriuos sudarė 2 838 laboratoriniai mėginiai ir atliko 4 071 tyrimą* dirvožemyje, medienoje, eksportui skirtoje grūdų ir produkcijoje, durpėse, maistinių ir sėklinių bulvių stiebagumbiuose, spygliuočių medienoje ir kt. 2023 m. 2 mėginiuose nustatytas ir identifikuotas karantininis kenkėjas – auksinis bulvių nematodas *Globodera rostochiensis*.

2023 m. mikologai ištyrė 351 mėginį, kuriuos sudarė 1 601 laboratorinis mėginys ir atliko 3258 tyrimus* eksportui skirtoje produkcijoje (kviečių, grikių, speltos grūduose, durpėse ir kt.), pušies šakose, spygliuose, ažuolo lapuose, sėklinėse bulvėse ir kt. 2023 m. karantininiai kenkėjai nebuvo nustatyti.

2023 m. herbologai ištyrė 117 mėginių, kuriuos sudarė 579 laboratoriniai mėginiai ir atliko 1 387 tyrimus* eksportui skirtoje produkcijoje (sojos rupiniuose, kviečiuose, pupose, durpėse ir kt.), 2023 m. karantininių kenkėjų nenustatyta.

2023 m. virusologai ištyrė 13 mėginių, kuriuos sudarė 13 laboratorinių mėginių ir atliko 63 tyrimus* dėl Slyvų raupligės viruso PPV slyvų ir abrikosų lapuose ir šakose su lapais, PT mėginiuose. 2023 m. karantininių kenkėjų nenustatyta.

2023 m. molekulinį tyrimų specialistai ištyrė 610 mėginių, kuriuos sudarė 822 laboratoriniai mėginiai ir atliko 4 733 tyrimus* sėklinių bulvių stiebagumbiuose, ažuolo, klevo, slyvos, magnolijos šakose su lapais, vynuogių, pomidorų, bulvių, paprikos lapuose, vabzdžiuose, nematoduose, piktžolių sėklose, grybų kultūrose, ir kt. 2023 m. 32 mėginyje buvo patvirtinti karantininiai kenkėjai: 24 mėginiuose nustatyta ir identifikuota bakterija *Clavibacter sepedonicus*, 1 mėginyje – *Erwinia amylovora*, 2 mėginiuose patvirtintas auksinis bulvinis nematodas *Globodera rostochiensis*, 2 mėginiuose – vabzdys *Liriomyza bryoniae*, 3 mėginiuose – virusas ToBRFV. (*Bendras atliktų laboratorinių mėginių, aplinkos sąlygų, tyrimų kokybės tikrinimų ir kitų tarplaboratorinio palyginimo tyrimų, vidaus rezultatų patikimumo užtikrinimo tyrimų, kontrolių, tiekinių patikros tyrimų skaičius, Nacionalinio akreditacijos biuro auditui suformuotų mėginių tyrimai).

2022 m. 58 mėginiuose aptikta (nustatyta ir identifikuota) karantininių kenkėjų, iš jų 10 mėginių patvirtintas auksinis bulvinis nematodas (*Globodera rostochiensis*), 1 mėginyje – nematodas *Meloidogyne chitwoodi*, 40 mėginių – bakterija (*Clavibacter sepedonicus*), sukianti bulvių žiedinį puvinį, 4 mėginiuose – bakterija (*Erwinia amylovora*), sukianti vaismedžių bakterinę degligę, 3 mėginiuose – minamusės (*Liriomyza bryoniae*).

Įgyvendinant Europos Sąjungos lėšomis finansuojamą ir nacionalinę kenkėjų stebėseną kiekvienais metais imami mėginiai vis kituose ūkio subjektuose, siekiant įvertinti kenkėjų pasireiškimo grėsmes visoje šalies teritorijoje, todėl prognozuoti tyrimų rezultatus sudėtinga.

2023 m. 34 mėginiuose, kurie buvo siųsti į FTLS iš Kauno oro uosto pasienio kontrolės punkto fitosanitarijos posto (skyriaus) buvo nustatyta kenkėjų – *Frankliniella occidentalis*, *Frankliniella sp.* 3 mėginiuose, kurie buvo siųsti dėl medinės pakavimo medžiagos (toliau – MPM) iš kitų pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų (skyrių), taip pat buvo aptikta gyvų kenkėjų (*Bursaphelenchus mucronatus*).

2022 m. 40 mėginių, kurie buvo siųsti į FTLS iš Kauno oro uosto pasienio kontrolės punkto fitosanitarijos posto (skyriaus), buvo nustatyta kenkėjų – *Frankliniella occidentalis*, *Frankliniella sp.* ir (arba) *Thrips tabaci*. Mėginiuose, kurie buvo siųsti dėl medinės pakavimo medžiagos (toliau – MPM) iš kitų pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų (skyrių), taip pat buvo aptikta gyvų kenkėjų (*Bursaphelenchus mucronatus*).

Ištirtų mėginių skaičius, kuriuose buvo patvirtinti kenkėjai 2023 m. lyginant su 2022 m. išliko panašus. Europos Sąjungai karantininių kenkėjų siuntose nebuvo nustatyta.

Kenkėjų nustatymo laboratorinių tyrimų skaičius 2022–2023 m.

Metai	Planuota reikšmė, vnt.	Faktinė reikšmė, vnt.	Komentaras
2022	22 000	16 911	Kriterijaus reikšmės nepasiekimo priežastys: 1. Dėl pasikeitusio Europos Sąjungos reglamentavimo dėl bulvių kenkėjų mažiau taikyta metodų kenkėjų nustatymo procese, todėl sumažėjo atliktų tyrimų skaičius. 2. Mažiau pateikta mėginių kenkėjams patvirtinti molekulinės biologijos metodais.
2023	22 000	19 752	Kriterijaus reikšmė nepasiekta dėl objektyvių priežasčių: gauta mažiau eksporto produkcijos laboratorinių mėginių piktžolių, nematodų, virusų tyrimams atlikti.

2023 m. lyginant su 2022 m. atlikta 2 841 tyrimų daugiau, nes gauta daugiau eksporto produkcijos laboratorinių mėginių vabzdžių tyrimams atlikti ir daugiau mėginių, kurių tyrimai atliekami molekulinės biologijos metodais.

Laboratorinių mėginių skaičius 2022–2023 m.

Ištirtų laboratorinių mėginių skaičius	Metai	Planuota reikšmė, vnt.	Faktinė reikšmė, vnt.	Komentaras
Bakterijų tyrimai	2022	1 200	1 107	Dalis laboratorinių mėginių tyrimų buvo perkelti iš 2022 m. į 2023 m.
	2023	1 200	1 187	–
Vabzdžių, erkių ir moliuskų tyrimai	2022	1 350	1 686	Gauta daugiau laboratorinių mėginių vabzdžių tyrimams atlikti.
	2023	1 300	1 700	Kriterijaus reikšmė viršyta, nes gauta daugiau eksporto produkcijos laboratorinių mėginių vabzdžių tyrimams atlikti.
Nematodų tyrimai	2022	2 300	3 222	Gauta daugiau laboratorinių mėginių nematodų tyrimams atlikti.
	2023	3 100	2 838	–
Grybų ir oomicetų tyrimai	2022	940	1 323	Gauta daugiau eksporto produkcijos laboratorinių mėginių grybų, oomicetų tyrimams atlikti.
	2023	1 200	1 601	Kriterijaus reikšmė viršyta, nes gauta daugiau laboratorinių mėginių grybų tyrimams atlikti.
Virusų, viroidų ir fitoplazmų tyrimai	2022	190	190	–
	2023	220	201	–

Piktžolių sėklų tyrimai	2022	800	659	Gauta mažiau eksportuojamos produkcijos laboratorinių mėginių herbologiniams tyrimams atlikti.
	2023	700	579	Kriterijaus reikšmė iš dalies įvykdyta. Gauta mažiau eksporto produkcijos laboratorinių mėginių piktžolių tyrimams atlikti.

2022–2023 m. buvo tiriami į FTLs pristatyti mėginiai, paimti, vykdant nacionalinę stebėseną, eksportuojamos ir importuojamos produkcijos siuntų patikrinimus, Europos Sąjungos lėšomis finansuojamą kenkėjų stebėseną ir nacionalinę stebėseną, siekiant išaiškinti, ar augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai nėra užkrėsti kenkėjais. 2023 m. gauta 11 proc. mažiau laboratorinių mėginių tyrimams, negu 2022 m., ir atitinkamai ištirta apie 10 proc. mažiau laboratorinių mėginių, negu 2022 m., nes 2023 m., lyginant su 2022 m., sumažėjo eksportuojamos produkcijos mėginių herbologiniams, nematologiniams tyrimams atlikti.

Kompetentingų institucijų darbuotojai, siekdami užtikrinti tinkamą (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 5 straipsnio 1 dalies e nuostatų vykdymą, nuolat kelia kvalifikaciją mokymuose, kurie apima bendruosius valstybinės kontrolės organizavimo ir vykdymo principus ir atskirų valstybinės kontrolės sričių, numatytų (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 1 straipsnio 2 dalyje, reikalavimus.

VMVT. Darbuotojai kasmet pagal iš anksto sudaromus planus, atsižvelgiant į darbuotojų poreikius, jų vykdomas funkcijas, veiklos vertinimo išvadas, tiesioginių vadovų siūlymus ir į teisės aktų reikalavimų pasikeitimus, kelia kvalifikaciją įvairių sričių mokymuose, taip pat mokymuose pagal Europos Komisijos mokymų programą „Geresnis mokymas siekiant užtikrinti saugų maistą“.

Iš viso 2023 m. mokymai vyko **22** temomis ir juose kvalifikaciją kėlė **2316** VMVT, VMVT departamentų ir pasienio veterinarijos postų (skyrių) specialistų:

- „Gyvūnų užkrečiamųjų ligų stebėseną“ (95 dalyviai);
- „Reikalavimų gyvūnų augintinių veisėjams įgyvendinimo kontrolė. Konfiskuotų ar kitaip valstybei perduotų ūkinių gyvūnų ir gyvūnų augintinių perėmimo, įtraukimo į apskaitą, įkainojimo, saugojimo, realizavimo ir nugaišinimo tvarkos aprašo taikymas“ (125 dalyviai);
- „Kompleksinės paramos, susietosios paramos už ūkinius gyvūnus ir intervencinių priemonių „Gyvūnų gerovė“ reikalavimų įgyvendinimo kontrolė“ (171 dalyvis);
- „Veislininkystės valstybinė kontrolė“ (27 dalyviai);
- „Mėsos perdirbimo įmonių valstybinė kontrolė“ (21 dalyvis);
- „Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023-2027 m. strateginio plano investicinės priemonės "Gyvūnų gerovė" reikalavimų įgyvendinimo kontrolė“ (152 dalyviai);
- „Administracinių nusižengimų esmės formulavimo ypatumai“ ir „Administracinio nusižengimo protokolų surašymo ir administracinių nusižengimų bylų nagrinėjimo Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnyboje tvarkos aprašo taikymas Administracinių nusižengimų registre“ (390 dalyvių);
- „Valstybinė maisto kontrolė“ (122 dalyviai);
- „Valstybinė maisto papildų kontrolė – pagrindiniai akcentai tikrinant maisto papildus. Teiginių vartojimas maisto papildų ženklime. Naujas maistas maisto papilduose“ (36 dalyviai);
- „Oficialios kontrolės planai: farmakologiškai aktyvių medžiagų liekanų kontrolė gyvūnuose ir gyvūniniuose produktuose; Gyvūninių maisto produktų taršos kontrolė“ (178 dalyviai);
- „Gyvūninių produktų eksporto į trečiąsias šalis apžvalga ir aktualijos, siuntų sertifikavimo reikalavimai. Trečiųjų šalių teisės aktų reikalavimai“ (88 dalyviai);

- „Reikalavimai RVAST principais grindžiamai maisto saugos vadybos sistemai“ (36 dalyviai);
- „Šalutinių gyvūninių produktų ir (ar) jų gaminių kontrolė“ (169 dalyviai);
- „Valstybinė pašarų kontrolė“ (121 dalyvis);
- „Europos Sąjungos institucijos, teisėkūra, VMVT atstovavimas Europos Sąjungos institucijose ir Europos Sąjungos finansuojamuose projektuose“ (101 dalyvis);
- „Gyvūnų ir prekių importo-eksporto aktualijos“ (73 dalyviai);
- „Per maistą plintančių infekcijų protrūkių tyrimas“ (29 dalyviai);
- „Valstybinės ir maisto veterinarinės kontrolės verifikavimo vykdymas, atlikus žemės ūkio veiklą ir pirminę gamybą vykdančių ūkio subjektų patikrinimus“ (76 dalyviai);
- „Negyvūninio pašaro importo aktualijos“ (82 dalyviai);
- „Bičių užkrečiamosios ligos“ (40 dalyvių);
- „Nuolatinė valstybinė veterinarinė priežiūra skerdyklose“ (109 dalyviai);
- „Gyvūninių produktų eksporto į Jungtinę Karalystę reikalavimų nuo 2024 m. sausio 31 d. apžvalga ir aktualijos, siuntų sertifikavimo reikalavimai. VMVT teisės aktų pokyčiai. Identifikuoti korupcijos rizikos veiksniai eksportuojamų gyvūninių maisto produktų ir pašarų siuntų sertifikavimo kontrolės srityje“ (75 dalyviai).

2023 m. **80** (2022 m. – 112) VMVT, VMVT departamentų ir pasienio veterinarijos postų (skyrių) specialistų dalyvavo pagal Europos Komisijos mokymų programą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ organizuojamuose **26** temų mokymuose.

2023 m. pagal Europos Komisijos mokymų programą „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ organizuotų mokymų temos ir kiekvienos temos dalyvių skaičius:

Gyvūnų sveikata

- „Naujasis ES gyvūnų sveikatos įstatymas (1 dalyvis)

Gyvūnų gerovė

- „Gyvūnų gerovė transportavimo metu“ (1 dalyvis);
 - „Gyvūnų gerovė paukštininkystės ūkiuose, kuriuose auginami mėsiniai viščiukai“ (1 dalyvis);
 - „Gyvūnų gerovė kiaulininkystės ūkiuose“ (1 dalyvis);
 - „Gyvūnų gerovė skerdziant ir mažinant populiaciją“ (1 dalyvis)
- TSE-ABP (užkrečiamosios spongiforminės encefalopatijos – šalutiniai gyvūniniai produktai)*
- „Užkrečiamųjų spongiforminių encefalopatijų prevencija, kontrolė ir likvidavimas“ (2 dalyviai)

Auditas

- „Audito sistemos ir vidaus auditas“ (2 dalyviai)

Pasienio kontrolės postai

- „Veterinarinė ir maisto importo kontrolė pasienio veterinarijos postuose (šalutiniai gyvūniniai produktai / gyvūninės kilmės maisto produktai ir produktų sudėtis)“ (3 dalyviai)

Oficialios kontrolės reglamentas

- „Oficialios kontrolės taisyklės“ (3 dalyviai)

Codex

- „Veiksmingas ES valstybių narių dalyvavimo Codex veikloje“ (2 dalyviai)

RASFF-TRACES

- „Prekybos kontrolės ir kvalifikuotos pagalbos sistema (TRACES)“ (4 dalyviai);
- „IMSOC sistemos komponentų naudojimas siekiant kompetentingų institucijų bendradarbiavimo“ (4 dalyviai)

Pašarai

- „Gyvūnų šėrimas (ES pašarų higienos taisyklės ir RVASVT auditas)“ (1 dalyvis)

Maistas

- „Įmonėms taikomi lankstumo reikalavimai“ (7 dalyviai);
- „Bendrųjų higienos reikalavimų ir kontrolės procedūrų, pagrįstų maisto verslo operatorių parengtais RVASVT principais, auditavimas“ (8 dalyviai);
- „Mėsos (įskaitant produktus su mėsa) higiena ir kontrolė“ (8 dalyviai);
- „Maisto savybės gerinančios medžiagos“ (6 dalyviai);
- „Pirminės gamybos maisto higiena (augaliniai produktai)“ (3 dalyviai);
- „Su maistu besiliečiančios medžiagos“ (1 dalyvis)

Ekologiška gamyba

- „Ekologiška gamyba ir ekologiškų produktų ženklavimas“ (1 dalyvis)

Saugomos geografinės nuorodos

- „Geografinių nuorodų ir garantuotų tradicinių gaminių įstatymai ir kontrolė“ (3 dalyviai);
- „Tarpsektoriniai rinkos kontrolės mokymai“ (1 dalyvis)

Nenumatytų atvejų planavimas – gyvūnų sveikata ir gerovė

- „Afrikinio kiaulių maro stebėjimas ir laukinės gamtos valdymas“ (4 dalyviai);
- „Pasiruošimas gyvūnų ligoms“ (8 dalyviai)

Nenumatytų atvejų planavimas – maistas

- „Pasirengimas maisto saugos krizėms ne ES“ (2 dalyviai)

Rizikos planavimas

- „Mikrobiologinės rizikos vertinimas“ (2 dalyviai).

VATŽŪM. Darbuotojai kasmet pagal iš anksto sudaromus planus, atsižvelgiant į darbuotojų poreikius, jų vykdomas funkcijas, veiklos vertinimo išvadas, tiesioginių vadovų siūlymus ir į teisės aktų reikalavimų pasikeitimus, dalyvauja mokymuose, kelia kvalifikaciją įvairiose srityse. Siekiant nuolat kelti darbuotojų, vykdančių rizikos vertinimo, planavimo ir analizės, konsultavimo, informavimo ir prevencijos ir fizinių patikrinimų funkcijas, kompetenciją, kasmet organizuojami vidiniai mokymai. 2023 m. buvo suorganizuoti 34 (2022 m. – 30) vidiniai ir išoriniai mokymai, kai tam tikrų sričių mokymuose galėjo dalyvauti ne vien VATŽŪM teritorinių padalinių darbuotojai, bet ir kartu prisijungti prie mokymų ūkio subjektai ar kitų institucijų darbuotojai.

Siekiant didesnės konsultacijų telefonu kokybės, 2022 m. I–II ketv. papildomai buvo organizuoti vidiniai mokymai konsultavimą atliekantiems VATŽŪM darbuotojams, parengta ir išplatinta konsultavimo telefonu atmintinė.

Siekiant suteikti metodinę pagalbą dėl konsultavimo gebėjimų tobulinimo, 2023 m. birželio 26 d. parengtas vidinio konsultavimo 2022 m. ūkio subjektų priežiūros ir kitais aktualiais klausimais bei kokybės vertinimo rezultatų pristatymas konsultavimą atliekantiems VATŽŪM darbuotojams bei parengtos vidinio konsultavimo rekomendacijos.

VATŽŪM dalyvauja ir kitų įstaigų ir organizacijų rengiamuose seminaruose ir (ar) mokymuose, konferencijose, susitikimuose ir pati organizuoja seminarus ūkio subjektams ir (ar) kt. institucijoms, įstaigoms fitosanitarijos, augalų veislių, augalų dauginamosios medžiagos, grūdų kokybės, TP ir AAP priežiūros klausimais.

VATŽŪM specialistai taip pat dalyvauja mokymuose pagal Europos Komisijos mokymų programą „Geresnis mokymas siekiant užtikrinti saugų maistą“.

ŽŪM informaciją pateikė Ekologinio ūkininkavimo informacinėje sistemoje (OFIS) 5 lentelėje „Veiksmai ir priemonės, kurių per ataskaitinius metus ėmėsi kompetentinga institucija, siekdama užtikrinti kontrolės institucijų / kontrolės įstaigų vykdomos oficialios kontrolės veiksmingumą“, todėl, užtikrinant Europos Komisijos pranešime (2021/C 507/1) dėl gairių dokumento dėl to, kaip pildyti standartinės pavyzdinės formos, pateiktos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/723 priede, 9 skirsnį, 8 punkto nuostatų vykdymą, nebepildyta speciali forma, skirta teikti kompiuterizuotos oficialios kontrolės informacijos valdymo sistemos („Annual Reporting on Official Controls“) metinės ataskaitos I daliai.

Užtikrinant (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 5 straipsnio 1 dalies f punkto nuostatų vykdymą, kompetentingos institucijos turi atitinkamus ir tinkamai prižiūrimus infrastruktūros objektus ir įrangą, kad užtikrintų darbuotojų efektyvų ir veiksmingą oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos vykdymą.

VMVT, VATŽŪM biudžeto vykdymo ataskaitų rinkiniai ir VŠĮ „Ekoagros“ finansinės būklės ataskaitos ir veiklos rezultatų ataskaitos skelbiamos viešai institucijų interneto svetainėse.

<https://vmvt.lrv.lt/lt/administracine-informacija/finansiniu-ataskaitu-rinkiniai/>
<https://vmvt.lrv.lt/lt/administracine-informacija/biudzeto-vykdymo-ataskaitu-rinkiniai/>
<https://vatzum.lrv.lt/lt/administracine-informacija/biudzeto-vykdymo-ataskaitu-rinkiniai2/>
<https://vatzum.lrv.lt/lt/administracine-informacija/finansiniu-ataskaitu-rinkiniai/>
<https://www.ekoagros.lt/veiklos-ataskaitos-2>

Leistinas maksimalus valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, skaičius ir institucijų struktūra yra reglamentuojama teisės aktais.

Patvirtintų darbuotojų pareigybių skaičius VMVT, VATŽŪM ir VŠĮ Ekoagros 2022–2023 m.

Institucija	2022	2023
VMVT	1 264	1 184
VATŽŪM	355	355
VŠĮ Ekoagros	82	82

Užtikrinant (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 5 straipsnio 1 dalies g punkto nuostatų vykdymą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu paskirtos kompetentingos institucijos, atsakingos už (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento nuostatų, įskaitant nuostatas, reglamentuojančias oficialiąją kontrolę ir kitą oficialiąją veiklą, įgyvendinimą.

VMVT. Atsakinga už nuostatų, reglamentuojančių oficialiąją kontrolę ir kitą oficialiąją veiklą, įgyvendinimą (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 1 straipsnio 2 dalies a, b, c, d, e, f, j punktuose nustatytose srityse ir i punkte nustatytoje ekologiškų produktų ženklinimo srityje.

VMVT įgaliojimai nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintuose nuostatuose: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c2bf28a4730111e99ceae2890faa4193>

VATŽŪM. Atsakinga už nuostatų, reglamentuojančių oficialiąją kontrolę ir kitą oficialiąją veiklą, įgyvendinimą (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 1 straipsnio 2 dalies g, h punktuose nustatytose srityse ir i punkte nustatytoje ekologiškų produktų (augalų dauginamosios medžiagos) ženklinimo srityje pagal Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro nustatytą tvarką.

VATŽŪM įgaliojimai nustatyti Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintuose nuostatuose: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BB112D21F8D3/asr>

ŽŪM. Atsakinga už nuostatų, reglamentuojančių oficialiąją kontrolę ir kitą oficialiąją veiklą, įgyvendinimą (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 1 straipsnio 2 dalies i punkte nustatytoje ekologinės gamybos srityse.

ŽŪM įgaliojimai nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu patvirtintuose nuostatuose: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.64CF02BD2377/asr>

Užtikrindamos (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 5 straipsnio 1 dalies h punkto nuostatų vykdymą, kompetentingos institucijos yra įsidięgusios teises procedūras, skirtas darbuotojų prieigai prie veiklos vykdytojų valdų ir jų turimų dokumentų užtikrinti, kad galėtų tinkamai atlikti užduotis.

VMVT. 2022–2024 m. DNKP yra nurodyta apie VMVT elektroninių duomenų mainų įgyvendinimą su kitomis institucijomis.

Vystant tarpinstitucinį bendradarbiavimą, dialogą su įvairiomis nevyriausybinėmis ir mokslo organizacijomis, yra pasirašomos bendradarbiavimo sutartys, susitarimai dėl bendrų patikrinimų atlikimo, informacijos apie vykdytos kontrolės rezultatus keitimosi, kvalifikacijos kėlimo, susitikimų organizavimo.

Siekiant įgyvendinti bendradarbiavimą, keičiantis ir analizuojant renkama informacija, susijusi su mokesčių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimais ir nusikalstamomis veikomis, darančiomis žalą valstybės finansų sistemai, ekonomikai ir verslo tvarkai ir mokesčių surinkimui, nustatant gėsmes valstybės finansų sistemai ir mokesčių surinkimui ir suderinant institucijų veiklos prioritetus, planuojant ir organizuojant pagal kompetenciją priemonių, skirtų minėtiems pažeidimams ir nusikalstamoms veikoms atskleisti ir iširti, įgyvendinimą yra įsteigti Rizikos analizės centras ir Jungtinių operacijų centrai. Rizikos analizės centrą įsteigė Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Muitinės departamentas prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Valstybinė darbo inspekcija prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba. Rizikos analizės centro ir Jungtinių operacijų centrų veiklą reglamentuoja Rizikos analizės centro darbo reglamentas ir Jungtinių operacijų centrų darbo reglamentas.

VMVT yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su Valstybine mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Muitinės departamentu prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Nacionaline mokėjimo agentūra prie Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos (toliau – NMA), VšĮ Ekoagros, VATŽŪM, Valstybės įmone Žemės ūkio duomenų centru, Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmais, Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, VšĮ „Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnyba“, Policijos departamentu prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Valstybės įmone Registrų centras, NVSCPL, Latvijos Respublikos maisto ir veterinarijos tarnyba, Vilniaus kolegija, Lietuvos metrologijos inspekcija

VATŽŪM. Siekdama koordinuoti ūkio subjektų veiklos priežiūros veiksmus su kitomis priežiūrą atliekančiomis institucijomis, VATŽŪM bendradarbiauja su VšĮ „Ekoagros“, VMVT,

NMA, Muitinės departamentu prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir kitomis institucijomis. Iš minėtų institucijų gauta informacija naudojama ūkio subjektų veiklos rizikingumui vertinti. VATŽŪM ir VšĮ „Ekoagros“ keičiasi informacija, susijusia su AAP naudojimo priežiūra ekologinės gamybos ūkiuose. 2023 m. VšĮ „Ekoagros“ pateikė VATŽŪM 10 (2022 m. – 10) pranešimų apie nustatytus pažeidimus ekologiniuose gamybos ūkiuose. VATŽŪM teikia informaciją VMVT apie nustatytus AAP naudojimo pažeidimus, galinčius turėti įtakos pašarų ar maisto saugai (neregistruotų AAP naudojimas, AAP naudojami ne pagal paskirtį arba nesilaikant nustatytų normų ar termino iki derliaus nuėmimo ir kt.). 2023 m. VMVT teikta 11 (2022 m. – 10) pranešimų. 2023 m. VATŽŪM pateikė NMA 9 (2022 m. – 10) pranešimus apie ūkio subjektus, kurių veikloje nustatyta AAP naudojimo reikalavimų pažeidimų, o iš NMA gavo informaciją apie ūkio subjektus, kurių valdose buvo nustatyta AAP naudojimo reikalavimų nesilaikymo atveju.

2022–2024 m. DNKP yra nurodyta apie VATŽŪM elektroninių duomenų mainų įgyvendinimą su kitomis institucijomis.

ŽŪM informaciją pateikė Ekologinio ūkininkavimo informacinėje sistemoje (OFIS) 5 lentelėje „Veiksmai ir priemonės, kurių per ataskaitinius metus ėmėsi kompetentinga institucija, siekdama užtikrinti kontrolės institucijų / kontrolės įstaigų vykdomos oficialios kontrolės veiksmingumą“, todėl, užtikrinant Europos Komisijos pranešime (2021/C 507/1) dėl gairių dokumento dėl to, kaip pildyti standartinės pavyzdinės formos, pateiktos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/723 priede, 9 skirsnį, 8 punkto nuostatų vykdymą, nebepildyta speciali forma, skirtos teikti kompiuterizuotos oficialios kontrolės informacijos valdymo sistemos („Annual Reporting on Official Controls“) metinės ataskaitos I daliai.

Kompetentingos institucijos, užtikrinamos (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 5 straipsnio 1 dalies i punkto nuostatų vykdymą, yra pasirengusios nenumatytų atvejų planus, kuriuos prireikus vykdytų ekstremaliosios situacijos atveju.

VMVT. VMVT yra sudariusi neatidėliotinių priemonių planus, kuriais siekiama tinkamai pasirengti organizuoti pavojingų gyvūnų užkrečiamųjų ligų likvidavimą, koordinuoti gyvūnų užkrečiamųjų ligų likvidavimo priemonių įgyvendinimą, pavojingų gyvūnų užkrečiamųjų ligų kontrolę ir prevenciją. VMVT yra suplanavusi vieną kartą per metus organizuoti mokymus ir (ar) pratybas VMVT teritorinių departamentų specialistams dėl veiksmų, pasireiškusių gyvūnų užkrečiamųjų ligų įtarimams ar protrūkiams, kurių metu aptariama ligų epidemiologija, ligų situacija pasaulyje, neatidėliotinos priemonės ligų įtarimo ir patvirtinimo atvejais.

VMVT 2023 m. organizavo VMVT departamentų specialistams mokymus, kurių metu pateikė naujausią informaciją, supažindino su teisės aktų naujovėmis, stebėsenos planais ir jų įgyvendinimu, pasidalijo patirtimi dėl gyvūnų užkrečiamųjų ligų prevencijos:

- mokymuose „Gyvūnų užkrečiamųjų ligų stebėseną“ supažindinta su gyvūnų užkrečiamųjų ligų stebėsenos plano įgyvendinimo eiga ir šių ligų situacija Lietuvoje ir Europoje, priminti veterinarinės kontrolės ir prevencinių priemonių veiksmai dėl pastaraisiais metais didžiausią grėsmę keliančių gyvūnų užkrečiamųjų ligų – paukščių gripo, afrikinio kiaulių maro (AKM);

VMVT nenumatytų įvykių maisto, geriamojo vandens ir pašarų srityse valdymo bendrajame plane nustatyti bendrieji nenumatytų įvykių maisto, geriamojo vandens ir pašarų srityse (toliau – įvykiai) koordinavimo, reagavimo į juos, informacijos apie įvykius teikimo ir bendradarbiavimo su kitomis kompetentingomis institucijomis pagal VMVT kompetenciją reikalavimai. VMVT šiuo planu vadovaujasi, kai dėl bet kokio biologinio, cheminio ar fizinio pavojaus maiste, geriamajame

vandenyje ar pašaruose kyla tiesioginė ar netiesioginė rizika visuomenės sveikatai. Nenumatytų įvykių, susijusių su maisto, pašarų biologine, chemine ar fizine tarša, valdymas VMVT vykdomas centriniu ir teritoriniu lygmeniu, atsižvelgiant į nenumatyto įvykio pobūdį, mastą.

Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės valdymo principai ir ypatingų epideminių situacijų nustatymo tvarka reglamentuoti įstatymuose. Žmonių užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės valstybinį valdymą Lietuvoje vykdo Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija (toliau – SAM) ir jai pavaldžios įstaigos. Užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės priemonių įgyvendinimo valstybinę priežiūrą koordinuoja SAM, o pagal kompetenciją vykdo SAM pavaldžios įstaigos, VMVT.

2023 m. rugsėjo 26 d. VMVT dalyvavo Nacionalinio visuomenės sveikatos centro organizuojamose tarpinstitucinio lygio stalo pratybose tema „Sveikatos apsaugos ministerijos ir jai pavaldžių sveikatos priežiūros institucijų bei kitų kompetentingų valstybės valdymo institucijų veiksmai gripo pandemijos metu“.

VMVT veikla susijusi su pasirengimu reaguoti į nenumatytus atvejus maisto ir geriamojo vandens srityje, todėl 2023 m., siekiant stiprinti pasirengimą, dalyvauta Radiacinės apsaugos centro, Priešgaisrinės ir apsaugos gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos, Nacionalinio krizių valdymo centro, Mobilizacijos ir pilietinio pasipriešintino departamento prie Krašto apsaugos ministerijos ir Lietuvos kariuomenės Gynybos štabo organizuotose:

- valstybinio lygio civilinės saugos kompleksinės pratybose „Civilinės saugos sistemos subjektų veiksmai įvykus branduolinei avarijai Baltarusijos Respublikos teritorijoje esančioje atominėje elektrinėje“;

- strateginio lygmens mobilizacijos pratybose „Perkūno bastionas 2023“;

- valstybinio lygio civilinės saugos funkcinėse pratybose „Krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos subjektų pasirengimas organizuoti radioaktyviosiomis medžiagomis galimai užterštų maisto produktų, jų žaliavų, pašarų bei vandens laboratorinę kontrolę ir priimti sprendimus dėl vartojimo apribojimų branduolinės avarijos Baltarusijos atominėje elektrinėje atveju“.

2023 m. VMVT parengė Maisto apsaugos nuo tyčinės taršos rekomendacijas ir pateikė maisto gamybos ir pramonės asociacijoms, jos paviešintos Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos svetainėje. Dalyvavo pasirengime NATO viršūnių susitikimui dėl maisto kontrolės (sudarytas maisto mėginių atrinkimo ir tyrimų planas, koordinuotas maisto tvarkymo subjektų patikrinimų organizavimas, rengta informacija ir teikta suinteresuotoms institucijoms, dalyvauta stalo pratybose).

VMVT dalyvavo Europos Komisijos Krizių koordinatorių posėdyje, skaitytas pranešimas apie VMVT nenumatytų atvejų valdymo planą maisto ir pašarų saugos srityje.

VATŽŪM. Siekiant tinkamai pasirengti, organizuoti ir laiku reaguoti į nenumatytus augalams pavojingų kenkėjų paplitimo atvejus, VATŽŪM 2022 m. parengė pasiūlymus dėl:

- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. 3D-262 „Dėl kai kurių kenksmingų augalams ir augaliniams produktams organizmų, augalų, augalinių produktų ir kitų objektų įvežimo į Lietuvos Respublikos teritoriją ir gabenimo joje moksliniais ir selekcijos tikslais taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo (patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. gruodžio 27 d. įsakymu Nr. 3D-870);

- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. 3D-263 „Dėl Augalo paso išdavimo ir keitimo reikalavimų aprašo, Fitosanitarinių tikrinimų, siekiant Lietuvos Respublikos teritoriją ar jos dalį pripažinti saugoma zona, atlikimo reikalavimų aprašo ir Tam tikrų augalų, augalinių produktų ir su jais susijusių objektų vežimo saugoma zona reikalavimų aprašo

patvirtinimo“ išdėstymo nauja redakcija (patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. spalio 5 d. įsakymu Nr. 3D-594);

- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. kovo 30 d. įsakymo Nr. 89 „Dėl Bulvių vėžio fitosanitarinės kontrolės ir fitosanitarijos priemonių taikymo tvarkos patvirtinimo“ išdėstymo nauja redakcija (patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. kovo 10 d. įsakymu Nr. 3D-144);

- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. birželio 29 d. įsakymo Nr. 219 „Dėl bulvinių cistas sudarančių nematodų kontrolės ir fitosanitarijos priemonių tvarkos patvirtinimo“ išdėstymo nauja redakcija (patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. kovo 8 d. įsakymu Nr. 3D-134);

- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. vasario 28 d. įsakymo Nr. 3D-97 „Dėl Bulvių žiedinio puvinio fitosanitarinės kontrolės ir fitosanitarijos priemonių taikymo taisyklių patvirtinimo“ išdėstymo nauja redakcija;

- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. vasario 28 d. įsakymo Nr. 3D-98 „Dėl *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et. al kenksmingojo organizmo fitosanitarinės kontrolės ir fitosanitarijos priemonių taikymo taisyklių patvirtinimo“ išdėstymo nauja redakcija;

- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymo projekto „Dėl Nenumatytų atvejų prioritetinių kenkėjų plitimo Lietuvos Respublikoje užkardymo plano patvirtinimo“ (patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2022 m. rugsėjo 23 d. įsakymu Nr. 3D-576).

2023 m. taip pat buvo rengiami pasiūlymai, teikiamos pastabos tobulinant reglamentavimą dėl:

- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2007 m. vasario 28 d. įsakymo Nr. 3D-97 „Dėl Bulvių žiedinio puvinio fitosanitarinės kontrolės ir fitosanitarijos priemonių taikymo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo (patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. balandžio 17 d. įsakymu Nr. 3D-256);

- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. 3D-263 „Dėl Augalo paso išdavimo ir keitimo reikalavimų aprašo, Fitosanitarinių tikrinimų, siekiant Lietuvos Respublikos teritoriją ar jos dalį pripažinti saugoma zona, atlikimo reikalavimų aprašo ir Tam tikrų augalų, augalinių produktų ir su jais susijusių objektų vežimo saugoma zona reikalavimų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo (patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 3D-907);

- 18 prioritetinių kenkėjų nenumatytų atvejų planų parengimo, parengta 17 nenumatytų atvejų dėl kenkėjų patekimo ir išplitimo Lietuvos Respublikoje suvaldymo planų (patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. spalio 25 d. įsakymu Nr. 3D-703).

Siekdama užkirsti kelią augalams pavojingų kenkėjų patekimui į Lietuvos Respublikos teritoriją ir kaip galima greičiau identifikuoti pavojingus augalų kenkėjus, kad būtų laiku pritaikytos būtinos kontrolės priemonės kenkėjų plitimui sustabdyti, VATŽŪM 2021–2022 m. vykdė prevencines priemones, nustatytas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2020 m. kovo 5 d. įsakymu Nr. 3D-156 „Dėl Žemės ūkio ministerijos 2020–2022 metų ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plano patvirtinimo“ (toliau – ŽŪM 2020–2022 m. ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planas), ir teikė informaciją apie jų įgyvendinimą ŽŪM. 2022 m. buvo vertinamas materialinių išteklių poreikis, kuris būtinas likviduojant augalų kenkėjų židinių protrūkius.

Vadovaudamasi Žemės ūkio ministerijos 2023–2025 m. ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planu, patvirtintu Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. balandžio 3 d.

įsakymu Nr. 3D-204 „Dėl Žemės ūkio ministerijos 2023–2025 metų ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plano patvirtinimo“ (toliau – ŽŪM 2023–2025 m. ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planas), VATŽŪM pagal kompetenciją vykdė prevencines priemones ir teikė informaciją apie priemonių įgyvendinimą ŽŪM.

Patvirtinti ŽŪM 2020–2022 m. ir 2023–2025 m. ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių planai ir šių planų įgyvendinimo ataskaitos skelbiama viešai:

<https://zum.lrv.lt/lt/administracine-informacija/civiline-sauga/zemes-ukio-ministerijos-ekstremaliuju-situaciju-prevencijos-priemoniu-planas-ir-jo-igyvendinimo-ataskaitos/>

VATŽŪM veikla susijusi su pasirengimu reaguoti į nenumatytus atvejus, todėl siekiant stiprinti darbuotojų pasirengimą:

- 2023 m. vasario 22 d. ŽŪM ESOC surengtose stalo pratybose „Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ekstremaliųjų situacijų operacijų centro branduolinės ar radiologinės avarijos stalo pratybos“ sudalyvavo ir VATŽŪM atstovai. Šiose pratybose dalyvavo ŽŪM ESOC, VMVT, NMA, ŽŪDC, RSC, ŽT atstovai.

- 2023 m. spalio 13 d. Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos surengtose tarpinstitucinėse pratybose „Pasienio kontrolės punkto uždarymas“, kurių metu buvo organizuojamos stalo pratybos, siekiant institucijoms geriau pasiruošti nenumatytoms aplinkybėms ir kartu suderinti veiksmus.

- 2023 m. spalio 26 d. ŽŪM ESOC su VATŽŪM surengtose stalo pratybose „Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos ekstremaliųjų situacijų operacijų centro pasirengimo ekstremaliosios situacijos Epifitotija stalo pratybos“ dalyvavo ŽŪM ESOC, VATŽŪM, NMA, ŽŪDC, ŽT atstovai. Stalo pratybos buvo rengiamos imituojant susidariusią ekstremaliąją situaciją dėl užplūdusių kenkėjų epifitotijos ir siekiant užkirsti kelią kenkėjų plitimui.

Vadovaudamasi Žemės ūkio ministerijos 2023–2025 m. ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. balandžio 3 d. įsakymu Nr. 3D-204 „Dėl Žemės ūkio ministerijos 2023–2025 metų ekstremaliųjų situacijų prevencijos priemonių plano patvirtinimo“, 1.2.1 papunkčiu bei atsižvelgiant į Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2011 m. vasario 23 d. įsakymą Nr. 1-70 „Dėl ekstremaliųjų situacijų valdymo planų rengimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007 m. kovo 30 d. įsakymą Nr. 1V-114 „Dėl Keitimosi informacija apie įvykį, ekstremalųjį įvykį ar ekstremaliąją situaciją ir duomenų teikimo apie ekstremaliosios situacijos padarinius tvarkos aprašo patvirtinimo“, VATŽŪM 2023 m. parengė ir patvirtino Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos ekstremaliųjų situacijų valdymo planą (toliau – Ekstremaliųjų situacijų valdymo planas). Šiuo planu siekiama užtikrinti tinkamą pasirengimą ekstremaliosioms situacijoms bei pasirengti tinkamam reagavimui į jas, siekti efektyviai ir laiku koordinuoti jų valdymą. Už Ekstremaliųjų situacijų valdymo plano vykdymą, jo kasmetinį peržiūrėjimą ir prireikus atnaujinimą atsako Bendrųjų reikalų skyriaus už civilinės saugos funkcijų atlikimą atsakingas darbuotojas.

ŽŪM informaciją pateikė Ekologinio ūkininkavimo informacinėje sistemoje (OFIS) 5 lentelėje „Veiksmai ir priemonės, kurių per ataskaitinius metus ėmėsi kompetentinga institucija, siekdama užtikrinti kontrolės institucijų / kontrolės įstaigų vykdomos oficialios kontrolės veiksmingumą“, todėl užtikrinant Europos Komisijos pranešime (2021/C 507/1) dėl gairių

dokumento dėl to, kaip pildyti standartinės pavyzdinės formos, pateiktos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/723 priede, 9 skirsnį, 8 punkto nuostatų vykdymą, nebepildyta speciali forma, skirtos teikti kompiuterizuotos oficialios kontrolės informacijos valdymo sistemos („Annual Reporting on Official Controls“) metinės ataskaitos I daliai.

Užtikrindamos (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 12 straipsnio 1 dalies nuostatų vykdymą, kompetentingos institucijos oficialiąją kontrolę vykdo, vadovaudamos dokumentais įformintomis procedūromis, kurios apima (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento II priedo II skyriuje nustatytų kontrolės procedūrų sritis.

VMVT. Kontrolės sritys yra akredituotos pagal Lietuvos standarto LST EN ISO/IEC 17020:2012 reikalavimus. VMVT yra akredituota ir yra kompetentinga vykdyti maisto kontrolę visais maisto tvarkymo (gamybos, perdirbimo ir platinimo) etapais, įskaitant ženklavimo reikalavimų kontrolę, pašarų kontrolę visais pašarų tvarkymo (gamybos, perdirbimo ir platinimo) ir pašarų naudojimo etapais, gyvūnų sveikatos ir gerovės kontrolę, šalutinių gyvūninių produktų tvarkymo kontrolę, pasienio maisto ir veterinarinę kontrolę kaip A tipo kontrolės įstaiga.

2023 metais veikė 239 kokybės sistemos dokumentai (100 kokybės sistemos programų ir 139 kokybės sistemos darbo instrukcijos), kuriuose aprašyti maisto ir veterinarinės kontrolės principai, ir Kokybės vadovas. Per 2023 metus naujai patvirtinta 11 kokybės sistemos dokumentų (8 kokybės sistemos programos ir 3 kokybės sistemos darbo instrukcijos); pakeisti / atnaujinti 44 kokybės sistemos dokumentai (19 kokybės sistemos programų ir 25 kokybės sistemos darbo instrukcijos).

Per 2023 metus panaikinta 10 kokybės sistemos dokumentų (kokybės sistemos darbo instrukcijos).

VATŽŪM. Veikla atitinka LST EN ISO 9001:2015 standarto reikalavimus. Kokybės vadybos sistema (toliau – KVS) aiškiai aprašyta ir įforminta privalomais dokumentais. Įdiegus KVS, padidėjo pavestų funkcijų vykdymo efektyvumas ir pagerėjo asmenų (ūkio subjektų ar klientų) aptarnavimo lygis, darbuotojams lengviau atlikti pavestas funkcijas (pvz., kontroliuoti ūkio subjektus, kaip jie laikosi teisės aktų reikalavimų, tikrinti, ar jie nepažeidžia teisės aktų, konsultuoti ūkio subjektus aktualiais augalininkystės srities klausimais).

VATŽŪM prižiūri ir nuolat tobulina KVS procesus, susijusius tiek su priežiūros ir kontrolės, tiek su bendrosiomis (pvz., personalo mokymų, turto ir informacinių technologijų valdymo) funkcijomis, kasmet peržiūri KVS procedūrų aprašus ir kitus su KVS susijusius dokumentus. Atsižvelgiant į teisės aktų ir LST EN ISO 9001:2015 standarto reikalavimus, planuojami ir atliekami veiklos ir procesų tikrinimai (vidaus auditai).

2023 m. buvo parengta 26 (2022 m. – 20) KVS dokumentų pakeitimai, vadovaujantis LST EN ISO 9001:2015 standarto reikalavimais.

FTLS, vadovaudamasi LST EN ISO/IEC 17025:2018 reikalavimais ir siekdama tobulinti KVS ir išplėsti akreditavimo sritį, 2023 m. atliko 124 (2022 m. – 255) KVS dokumentų pakeitimus (kokybės vadovo, kokybės sistemos procedūrų, instrukcijų, techninių dokumentų, kokybės sistemos dokumentų formų, standartinių veiklos procedūrų).

2022 m. buvo atlikta VATŽŪM vidaus kontrolės analizė, nustatytas poreikis VATŽŪM vidaus kontrolės sistemoje stiprinti rizikų vadybos dėmenį, kad jis taptų reguliarus visuose struktūriniuose padaliniuose – tam tikslui per 2022 m. IV ketv. parengtas su vidaus kontrolės tobulinimu susijusių tikslinamų vidaus dokumentų paketas ir numatytas VATŽŪM darbuotojų mokymas rizikų valdymo srityje. Per 2023 m. daug dėmesio skirta vidaus kontrolei stiprinti, darbo

kokybei gerinti, greičiau problemoms identifikuoti ir jų sprendimų būdams rasti. Tam buvo kuriami papildomi darbo įrankiai, atnaujinamos tvarkos dėl vidaus kontrolės politikos, dėl ūkio subjektų veiklos patikrinimų vidaus kontrolės, dėl rizikų vertinimo sistemos ir kt. Su visomis naujovėmis atsakingi VATŽŪM darbuotojai buvo supažindinami papildomų mokymų ir prezentacijų metu.

2023 m. buvo sukurta nauja rizikos vertinimu pagrįsta skundų nagrinėjimo tvarka, kurioje nustatyti kriterijai, leisiantys objektyviai įvertinti kiekvieną skundą ir parinkti efektyviausius nagrinėjimo būdus. Siekiama, kad tik į didelės rizikos veiksnius turinčius skundus būtų reaguojama neplaniniu patikrinimu. Mažiau rizikingiems skundams taikomi kiti veiksmai – ūkio subjektas gali būti įtraukiamas į kitų metų patikrinimų planą, gali būti atliekamas dokumentinis patikrinimas arba ūkio subjektui paskambinama ir išsiunčiamas pranešimas el. paštu, į kurį ūkio subjektas privalo atsakyti per sutartą terminą, nurodant, kokios problemos rastos ir kaip jos ištaisytos. Taip pat numatyti atvejai, kuomet skundo galima nenagrinėti.

2023 m. VATŽŪM daug dėmesio skyrė ūkio subjektų konsultavimo kokybei gerinti. Nuo šiol VATŽŪM konsultavimo pagrindas – Dažniausiai užduodami klausimai (toliau – DUK). Visais konsultavimo būdais konsultaciją teikiantys darbuotojai privalo remtis DUK skiltyje esančiais atsakymais – taip siekiama vieningo, kokybiško ir efektyvaus konsultavimo. Dėl to itin daug dėmesio skirta DUK esančiai informacijai atnaujinti ir naujai tvarkai parengti. Tai turėtų užtikrinti savalaikį DUK informacijos atnaujinimą bei valdymą. Skatinama ūkio subjektus dažniau naudotis DUK ir taip mažinti konsultantų darbo krūvį. Papildomai parengtas atsakingų už dažniausiai užduodamų klausimų informacijos atnaujinimą ir pildymą VATŽŪM darbuotojų sąrašas (patvirtintas 2023 m. gruodžio 18 d., Nr. A1-740).

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymu, Vidaus kontrolės įgyvendinimo viešajame juridiniame asmenyje tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos finansų ministro 2020 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1K-195 „Dėl Vidaus kontrolės įgyvendinimo viešajame juridiniame asmenyje“, ir atsižvelgiant į VATŽŪM veiklos ypatumus ir veiklą reglamentuojančius įstatymus ir kitus teisės aktus, atnaujinta / patobulinta Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos vidaus kontrolės politika (patvirtinta 2022 m. birželio 30 d., Nr. A1-369) ir Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos ūkio subjektų veiklos patikrinimų vidaus kontrolės tvarkos aprašas (patvirtintas 2022 m. gruodžio 23 d., Nr. A1-744).

Siekiant tinkamai atlikti ūkio subjektų veiklos priežiūrą, 2022 m. buvo atnaujintas / patobulintas:

- Asmenų aptarnavimo Valstybinėje augalininkystės tarnyboje prie Žemės ūkio ministerijos „vieno langelio“ principu tvarkos aprašas (patvirtintas 2022 m. birželio 30 d., Nr. A1-368);
- Ūkio subjektų konsultavimo Valstybinėje augalininkystės tarnyboje prie Žemės ūkio ministerijos tvarkos aprašas (patvirtintas 2022 m. liepos 29 d., Nr. A1-411);
- Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos atliekamos ūkio subjektų veiklos priežiūros taisyklės (patvirtintos 2022 m. gruodžio 1 d., Nr. A1-679);
- Teisės aktų, reglamentuojančių ūkio subjektų priežiūrą ir įtvirtinančių atitinkamų sričių reikalavimus, sąrašas (patvirtintas 2022 m. gruodžio 13 d., Nr. A1-710);
- Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos ūkio subjektų veiklos patikrinimų vidaus kontrolės tvarkos aprašas (patvirtintas 2022 m. gruodžio 23 d., Nr. A1-744).

2023 m. taip pat buvo peržiūrėta ir atnaujinta / patobulinta:

- Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos vidaus kontrolės politika (patvirtinta 2023 m. birželio 19 d., Nr. A1-327);
- Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos ūkio subjektų veiklos patikrinimų vidaus kontrolės tvarkos aprašas (patvirtintas 2023 m. liepos 24 d., Nr. A1-414);
- Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos atliekamos ūkio subjektų veiklos priežiūros taisyklės (patvirtintos 2023 m. liepos 28 d., Nr. A1-434; 2023 m. rugsėjo 5 d., Nr. A1-509);
- Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo Valstybinėje augalininkystės tarnyboje prie Žemės ūkio ministerijos tvarkos aprašas (patvirtintas 2023 m. gruodžio 13 d., Nr. A1-730);
- Ūkio subjektų konsultavimo Valstybinėje augalininkystės tarnyboje prie Žemės ūkio ministerijos tvarkos aprašas (patvirtintas 2023 m. gruodžio 18 d., Nr. A1-739);
- Mažareikiškių teisės aktų reikalavimų pažeidimų nustatymo rekomendacijos (patvirtintos 2023 m. gruodžio 20 d., Nr. A1-619).

Taip pat 2023 m. peržiūrėti rizikų vertinimo metodikos / taisyklės (aprašai), tačiau buvo aktualu patikslinti (atnaujinti):

- Ūkio subjektų veiklos saugant, tiekiant rinkai, naudojant augalų apsaugos produktus rizikos vertinimo ir valdymo tvarkos aprašą (patvirtintas 2023 m. vasario 24 d., Nr. A1-104);
- Dauginamosios medžiagos tiekimo rinkai kontrolės tvarkos aprašą (patvirtintas 2023 m. rugsėjo 18 d., Nr. A1-524);
- Grūdus superkančių ūkio subjektų veiklos rizikos vertinimo, tikrintinų ūkio subjektų atrankos, informacijos apie atliktus patikrinimus rengimo taisyklės (patvirtintas 2023 m. spalio 11 d., Nr. A1-591);
- Ūkio subjektų veiklos ir objektų, kuriuose palankios sąlygos kenksmingiems organizmams plisti, rizikos vertinimo tvarkos aprašą (patvirtintas 2023 m. spalio 31 d., Nr. A1-646).

2022 m. buvo parengtos 2 (2023 m. – 3) kontrolinių klausimynų pildymo rekomendacijos, taip pat parengtos / atnaujintos 3 (2023 m. – nebuvo poreikio) patikrinimo išvadų pildymo rekomendacijos, skirtos / taikomos VATŽŪM darbuotojams, atliekantiems ūkio subjektų veiklos priežiūrą.

ŽŪM informaciją pateikė Ekologinio ūkininkavimo informacinėje sistemoje (OFIS) 5 lentelėje „Veiksmai ir priemonės, kurių per ataskaitinius metus ėmėsi kompetentinga institucija, siekdama užtikrinti kontrolės institucijų / kontrolės įstaigų vykdomos oficialios kontrolės veiksmingumą“, todėl užtikrinant Europos Komisijos pranešime (2021/C 507/1) dėl gairių dokumento dėl to, kaip pildyti standartinės pavyzdinės formos, pateiktos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/723 priede, 9 skirsnį, 8 punkto nuostatų vykdymą, nebepildyta speciali forma, skirtos teikti kompiuterizuotos oficialios kontrolės informacijos valdymo sistemos („Annual Reporting on Official Controls“) metinės ataskaitos I daliai.

Kompetentingos institucijos, užtikrindamos (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 12 straipsnio 2 ir 3 dalių nuostatų vykdymą, yra įsidięgusios kontrolės tikrinimo procedūras, prireikus jas atnaujina, visais atvejais imasi koregavimo veiksmų, kai kontrolės tikrinimo procedūrose nustato trūkumų.

VMVT. Valstybinės maisto ir veterinarinės kontrolės veiksmingumo vertinimas atliekamas pagal Valstybinės maisto ir veterinarinės kontrolės verifikavimo procedūros aprašą, patvirtintą VMVT direktoriaus įsakymu, ir kokybės vadybos sistemos vidaus auditų metu. Atskirų sričių valstybinės kontrolės verifikavimas atliekamas centriniu ir teritoriniu lygmeniu. Centrinio lygmeniu verifikavimą atlieka VMVT Maisto, Veterinarijos sanitarijos, Gyvūnų sveikatingumo ir gerovės, Veterinarinių vaistų ir pašarų skyrių specialistai, teritoriniu lygmeniu – VMVT departamentų specialistai. 2022 m. centriniu ir teritoriniu lygmeniu buvo verifikuotos visos sritys, už kurias VMVT atsakinga (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 1 straipsnio 2 dalies a, b, c, d, e, f, j punktuose nustatytas sritis ir i punkte nustatytą ekologiškų produktų ženklavimo sritį).

Valstybinės kontrolės vertinimas atliekamas ir kokybės vadybos sistemos vidaus auditų metu. Detali informacija apie tokių auditų tikslus, uždavinius pateikta 2022–2024 m. DNKP.

2022–2023 m. atlikti VMVT kokybės vadybos sistemos vidaus auditai

Metai	Atliktų planinių vidaus kokybės sistemos auditų skaičius	Audituotų subjektų skaičius	Nustatytų neatitikimų skaičius	Pateiktų rekomendacijų skaičius
2022 m.	5	26	6	36
2023 m.	9	30	10	37

Vykdamas dokumentinę korekcinį ir koregavimo veiksmų kontrolę, 2023 m. gruodžio mėn. po atliktų vidaus kokybės sistemos auditų nustatyta, kad audituotuose VMVT teritoriniuose padaliniuose įgyvendinta 100 % korekcinį veiksmų ir 100 % koregavimo veiksmų.

VATŽŪM. VATŽŪM, siekdama užtikrinti, kad pavestos funkcijos būtų vykdomos, laikantis teisės aktų reikalavimų ir LST EN ISO 9001:2015 standarto nuostatų dėl veiklos rezultatų stebėsenos, tinkamo funkcionalumo ir nuolatinio KVS tobulinimo, gerinamos veiklos efektyvumo ir rezultatyvumo, ir vadovaudamasi patvirtinta programa, atlieka veiklos ir procesų tikrinimus (vidinius auditus). Veiklos ir procesų tikrinimų rezultatas – įgyvendinti korekciniai, koregavimo ir prevenciniai veiksmai, patikslinti procesai, atnaujinti teisės aktai, atsižvelgta į pateiktas gerinimo galimybes

2022–2023 m. atlikti VATŽŪM kokybės vadybos sistemos pagal LST EN ISO 9001:2015 standartą vidaus auditai (tikrinimai)

Metai	Planinių vidaus auditų (tikrinimų) skaičius	Audituotų / tikrintų padalinių skaičius	Neatitikimų skaičius	Pastabų skaičius	Gerinimo galimybių skaičius
2022	9*	8	0	6	24
2023	9**	7	0	9	18

*2022 m. vienas tikrinimas iš 9 suplanuotų tikrinimų nebuvo atliktas dėl objektyvių priežasčių, tačiau perkeltas į 2023 m.

**2023 m. du tikrinimai iš 9 suplanuotų tikrinimų nebuvo atlikti dėl objektyvių priežasčių, tačiau perkelti į 2024 m.

Per 2022–2023 m. atliktus tikrinimus neatitikimų LST EN ISO 9001:2015 standarto ir kitų teisės aktų reikalavimams, kurie galėtų sukelti didelę žalą VATŽŪM veiklai, darbuotojams, turtui ar

klientams / suinteresuotiesiems asmenims, nenustatyta. Tikrinimai atlikti detaliai ir tinkamai, KVS radiniai nustatomi tiksliai.

Kiekvienais metais po atliktų tikrinimų parengiamos apibendrintos ketvirčio, metinės ataskaitos, priimami atitinkami sprendimai. Kiekvienais metais atliekant vadovybės vertinamąją analizę papildomai apsvaistomi auditų radiniai, prireikus ir dažniau, kitais būdais (pvz., per pasitarimus, aptarimus).

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2019-11-27 rašte Nr. 2D-3647 (3.28E) pateiktoje išvadoje suformuluotų pasiūlymų ir rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planą, Fitosanitarijos, Pasienio kontrolės koordinavimo ir regioninių skyrių atstovų „atsitiktinius“ paskyrimus, kartu su pasienio kontrolės postų (skyrių) specialistais buvo numatyta vykdyti atvykstančių krovinių atitikties prekybos standartams patikrinimus. Per 2020–2021 m. buvo atlikti 6 atsitiktiniai patikrinimai, išvados pateiktos VATŽŪM direktoriui. Taip pat teiktos rekomendacijos, į kurias buvo atsižvelgta. 2022–2023 m. „atsitiktiniai“ patikrinimai dėl atvykstančių krovinių atitikties prekybos standartams reikalavimų nebuvo vykdomi.

ŽŪM informaciją pateikė Ekologinio ūkininkavimo informacinėje sistemoje (OFIS) 5 lentelėje „Veiksmai ir priemonės, kurių per ataskaitinius metus ėmėsi kompetentinga institucija, siekdama užtikrinti kontrolės institucijų / kontrolės įstaigų vykdomos oficialios kontrolės veiksmingumą“, todėl užtikrinant Europos Komisijos pranešime (2021/C 507/1) dėl gairių dokumento dėl to, kaip pildyti standartinės pavyzdinės formos, pateiktos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/723 priede, 9 skirsnį, 8 punkto nuostatų vykdymą, nebepildyta speciali forma, skirta teikti kompiuterizuotos oficialios kontrolės informacijos valdymo sistemos („Annual Reporting on Official Controls“) metinės ataskaitos I daliai.

Užtikrinant (ES) 2017/625 Oficialios kontrolės reglamento 6 straipsnio 1 dalies nuostatų vykdymą kompetentingos institucijos vykdo vidaus auditus arba pasirūpina, kad juose būtų vykdomi auditai, ir atsižvelgdamos į tų auditų rezultatus imasi atitinkamų priemonių.

Kompetentingų institucijų audito tarnybų veiklos organizavimo tvarka yra aprašyta 2022–2024 m. DNKP:

<https://vmvt.lt/veikla/planavimo-dokumentai/vieningi-integruoti-daugiameciai-nacionaliniai-kontroles-planai?language=lt>

VMVT. VMVT ir jai pavaldžios įstaigos NMVRVI auditus atlieka VMVT Vidaus audito skyrius. Vidaus audito principai, metodai ir procedūros išdėstyti vidaus kokybės sistemos dokumentuose.

2022–2023 m. atlikti VMVT vidaus auditai

Metai	Atliktų planinių vidaus auditų skaičius	Audituotų subjektų skaičius	Pateiktų rekomendacijų skaičius
2022	3	9	40
2023	2	3	24

2023 m. įgyvendintos 18 rekomendacijų, kurios buvo teiktos 2022 m. veiklai ir valstybinei kontrolei gerinti, 4 rekomendacijų įgyvendinimas perkeltas į 2024 m.

2023 m. pateiktų 24 rekomendacijų veiklai ir valstybinei kontrolei gerinti įgyvendinimo terminai numatyti 2024 metais.

VATŽŪM. Užtikrinant Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2020 m. birželio 9 d. įsakymo Nr. 3D-428 „Dėl Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. gegužės 24 d. įsakymo Nr. 3D-490 „Dėl Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos nuostatų ir administracijos struktūros patvirtinimo“ pakeitimo“ nuostatų vykdymą, nuo 2020-07-01 VATŽŪM vidaus auditus atlieka Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos vidaus audito funkcijas atliekantis struktūrinis padalinys – Centralizuoto vidaus audito skyrius.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Centralizuoto vidaus audito skyrius pradėjo auditą 2022-01-25. 2022-02-10 dėl skubaus ŽŪM vadovybės pavedimo auditas buvo sustabdytas, o nuo 2022-10-24 buvo tęsiamas. Auditas baigtas 2022-12-29. Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2022-12-29 ataskaitoje Nr. 10AT-18 (7.25) „Dėl Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos veiklos audito ataskaitos“ pateiktos 2 vidutinio reikšmingumo rekomendacijos ir 1 žemo reikšmingumo rekomendacija. Parengtas rekomendacijoms įgyvendinti priemonių planas, numatyti jų atlikimo terminai. 1 žemo reikšmingumo rekomendacijai numatyta priemonė įgyvendinta 2022 m. Kitoms 2 vidutinio reikšmingumo rekomendacijoms parinktom priemonėms terminai nesuėję, vykdoma, numatoma atlikti per 2023–2025 m. 2023 m. vidutinio reikšmingumo rekomendacijai įgyvendinti numatytos priemonės sėkmingai įgyvendintos. Liko įgyvendinti 2024–2025 m. suplanuotas priemonės. Laukiamas pasiūlymas iš VĮ Turto banko dėl patalpų plotų optimizavimo galimybių.

Taip pat buvo atliktas Valstybės kontrolės auditas dėl 2021 m. valstybės konsoliduotų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių, kuris vyko 2021-10-18–2022-10-10. Auditas nenustatė VATŽŪM reikšmingų apskaitos klaidų. 2023 m. Valstybės kontrolė nevykdė auditų VATŽŪM dėl 2022 m. valstybės konsoliduotų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių.

ŽŪM informaciją pateikė Ekologinio ūkininkavimo informacinėje sistemoje (OFIS) 5 lentelėje „Veiksmai ir priemonės, kurių per ataskaitinius metus ėmėsi kompetentinga institucija, siekdama užtikrinti kontrolės institucijų / kontrolės įstaigų vykdomos oficialios kontrolės veiksmingumą“, todėl, užtikrinant Europos Komisijos pranešime (2021/C 507/1) dėl gairių dokumento dėl to, kaip pildyti standartinės pavyzdinės formos, pateiktos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/723 priede, 9 skirsnį, 8 punkto nuostatų vykdymą, nebepildyta speciali forma, skirtos teikti kompiuterizuotos oficialios kontrolės informacijos valdymo sistemos („Annual Reporting on Official Controls“) metinės ataskaitos I daliai.

Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos generalinio direktorato Lietuvoje auditai

VMVT. 2023 m. sėkmingai sukoordinuoti 4 Europos Komisijos DG SANTE auditai pagal VMVT kompetenciją:

- 2023 m. vasario 1–10 d. Lietuvoje atliktas auditas DG(SANTE) 2023–7728, kurio tikslas – įvertinti su afrikinio kiaulių maru susijusios gyvūnų sveikatos kontrolės įgyvendinimą;

Audito **tikslai** buvo:

- įvertinti planuojamų priemonių tinkamumą siekiant tikslo likviduoti afrikinį kiaulių marą(AKM);
- patikrinti, kiek veterinarijos institucijos įgyvendino garantijas ir taisomuosius veiksmus, apie kuriuos jos pranešė Komisijos tarnyboms, atsižvelgdamos į ankstesnėse Komisijos audito ataskaitose pateiktas rekomendacijas.

Ataskaitoje daroma išvada, kad Lietuvoje veikianti sistema – nepaisant to, kad nuo 2014 m., kai buvo pirmą kartą patvirtintas AKM, buvo įgyvendinta daug įvairių kontrolės priemonių, – turi trūkumų, kurie trukdo kompetentingos institucijos pastangoms kontroliuoti šią ligą, todėl 96 proc. šalies teritorijos dabar patenka į II arba III apribojimų taikymo zonas.

Audito grupė taip pat pateikė 3 rekomendacijas, dėl kurių VMVT parengė korekcinių veikslių įgyvendinimo planą.

- 2023 m. vasario 20 d.–kovo 10 d. Lietuvoje atliktas auditas DG(SANTE) 2023-7783, kurio tikslas – įvertinti į Europos Sąjungą įvežamų gyvūnų ir prekių oficialios kontrolės sistemą ir patikrinti, ar pasienio kontrolės postai atitinka Europos Sąjungos reikalavimus;

Audito **tikslas** buvo įvertinti, ar:

- gyvūnų ir prekių, įvežamų į ES per PKP, oficiali kontrolė buvo vykdoma laikantis atitinkamų ES teisės aktų, dokumentais informintų procedūrų ir numatytos tvarkos, ir ar ši kontrolė buvo pakankama siekiant užtikrinti, kad kuo mažiau reikalavimų neatitinkančių siuntų būtų įvežama ir kuo mažiau užkrečiamųjų ar infekcinių ligų patektų į ES ir vėliau išplistų;

- kompetentingos institucijos yra įdiegusios procedūras ir (arba) tvarką į ES įvežamų gyvūnų ir prekių oficialios kontrolės kokybei, veiksmingumui ir tinkamumui užtikrinti; c) PKP ir juose esantys tikrinimo centrai (infrastruktūra, įranga, dokumentai ir darbuotojai) atitinka taikytinus Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2017/625 (toliau – Oficialios kontrolės reglamentas) ir susijusių deleguotųjų ir įgyvendinimo reglamentų reikalavimus.

Ataskaitoje daroma išvada, kad yra sukurta visapusiška gyvūnų ir prekių siuntų, įvežamų į ES per Lietuvos PKP, taip pat gyvūnų ir prekių siuntų, tranzitu vežamų tarp Rusijos, Kaliningrado srities ir kitų ES nepriklausančių šalių, oficialios kontrolės sistema.

Audito grupė taip pat pateikė 1 rekomendaciją, dėl kurios VMVT parengė korekcinių veikslių įgyvendinimo planą.

- 2023 m. gegužės 22 d.–birželio 1 d. Lietuvoje atliktas auditas DG(SANTE) 2023-7710, kurio tikslas – įvertinti šalutinių gyvūninių produktų (ŠGP) ir jų gaminių (ŠGPG) oficialiosios kontrolės įgyvendinimą;

Pagrindinis audito **tikslas** buvo:

- įvertinti kompetentingų institucijų gebėjimus patikimai patikrinti, ar šalutinių gyvūninių produktų (ŠGP) ir jų gaminių (ŠGPG) grandinėje laikomasi reikalavimų, ir imtis veiksmingų taisomųjų priemonių nustatčius reikalavimų nesilaikymo atvejus.

Ataskaitoje daroma išvada, kad apskritai oficialiosios kontrolės sistema veikia, ji yra pagrįsta išsamiau veiklos vykdytojų, vykdančių veiklą ŠGP ir ŠGPG grandinėje, registravimu bei patvirtinimu. Išskyrus kelias išimtis, vežant ŠGP ir ŠGPG pateikiami tinkami komerciniai dokumentai, taip pagerinamas atsekamumas visoje gamybos grandinėje.

Audito grupė taip pat pateikė 4 rekomendacijas, dėl kurių VMVT parengė korekcinių veikslių įgyvendinimo planą.

- 2023 m. birželio 5–16 d. Lietuvoje atliktas auditas DG(SANTE) 2023-7715 dėl taikomų maisto saugos kontrolės sistemų, kuriomis reglamentuojama žuvininkystės produktų gamyba ir tiekimas rinkai.

Audito **tikslas** buvo įvertinti:

- ar kompetentingos institucijos įdiegtų oficialiosios kontrolės sistemų organizavimas ir veikimas atitinka atitinkamų Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimus ir kokių mastu veiksmingai užtikrinamas tinkamas su žuvininkystės produktais susijusių Europos Sąjungos taisyklių įgyvendinimas.

Ataskaitoje daroma išvada, kad apskritai pagal taikomą oficialiosios kontrolės sistemą galima patikrinti, ar veiklos vykdytojai visoje žuvininkystės produktų gamybos grandinėje laikosi atitinkamų ES reikalavimų, ir prirėikus užtikrinti jų laikymąsi.

Audito grupė taip pat pateikė 4 rekomendacijas, dėl kurių VMVT parengė korekcinį veiksmų įgyvendinimo planą.

Audito ataskaitos, rekomendacijos ir jų įgyvendinimo planai yra skelbiami viešai Europos Komisijos svetainėje:

<https://ec.europa.eu/food/audits-analysis/country/profile/details/LT>

VATŽŪM. 2023 m. Europos Komisijos Sveikatos ir maisto saugos direktoratas auditų nevykdė VATŽŪM.

ŽŪM informaciją pateikė Ekologinio ūkininkavimo informacinėje sistemoje (OFIS) 5 lentelėje „Veiksmai ir priemonės, kurių per ataskaitinius metus ėmėsi kompetentinga institucija, siekdama užtikrinti kontrolės institucijų / kontrolės įstaigų vykdomos oficialios kontrolės veiksmingumą“, todėl, užtikrinant Europos Komisijos pranešime (2021/C 507/1) dėl gairių dokumento dėl to, kaip pildyti standartinės pavyzdinės formos, pateiktos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/723 priede, 9 skirsnį, 8 punkto nuostatų vykdymą, nebepildyta speciali forma, skirtos teikti kompiuterizuotos oficialios kontrolės informacijos valdymo sistemos („Annual Reporting on Official Controls“) metinės ataskaitos I daliai.

c) Veiksmai, atliekami kontroliuojamų ūkio subjektų veiklai gerinti

VMVT. Ūkio subjektų konsultavimas ir informacijos sklaida yra viena iš prioritetinių ūkio subjektų priežiūros institucijų veiklų. VMVT nuolat informavo vartotojus apie svarbiausius įvykius, produktų kokybės, ženklavimo reikalavimų, teisės aktų pasikeitimus, teikė informaciją apie nustatytus teisės aktų reikalavimų pažeidimus ir kt. Pranešimai spaudai buvo persiunčiami pagrindiniams šalies žiniasklaidos šaltiniams – naujienų agentūroms (ELTA ir BNS), regioninių šalies laikraščių, nacionalinių leidinių, interneto portalų, radijo ir televizijos redakcijų naujienų padaliniais, žinių tarnyboms.

Užtikrinant nuolatinę informacijos visuomenei apie VMVT darbą teikimą, aktyviai bendradarbiauta su nacionalinės ir regioninės žiniasklaidos atstovais, susijusių institucijų atstovais, derinti interviu tiesioginėms televizijos ir radijo laidoms, dalyvauta renginiuose. 2023 m. parengti 257 informaciniai pranešimai (2022 m. – 242). VMVT teritoriniai departamentai parengė 258 publikacijas bei jas išplatino regioninėje žiniasklaidoje.

2023 m. VMVT sklaidos plane Viešųjų ryšių skyriaus kompetencijai numatytos veiklos Sklaidos plane įgyvendintos 100 %. Apie 60 % pranešimų sudarė „įvykiniai“ pranešimai, kurie turėjo būti pavišinti kuo operatyviau.

2023 m. pranešimai spaudai buvo paskelbti VMVT interneto svetainėje, taip pat dauguma jų publikuoti ir VMVT socialinių tinklų paskyrose: „Facebook“, „LinkedIn“, „YouTube“. 2023 m. parengta virš 600 vnt. žinučių (2022 metais paskelbta daugiau kaip 500). Augo ir socialinių tinklų

sekėjų/auditorijos skaičius: „Facebook“ sekėjų buvo 2023 m. - 16 200 (2022 m. – 14 000, 2021 m. – 13 000), o LinkedIn sekėjų buvo 2023 m. -496 (2022 m. – 330, 2021 m. – 150 sekėjų). VMVT „YouTube“ paskyros turinį prenumeruoja 255 sekėjai (2022 m. sekėjų buvo mažiau nei 159)

2023 m. VMVT teritoriniai padaliniai ūkio subjektams ir visuomenei suorganizavo 256 mokymus bei renginius susijusius su gyvūnų sveikata ir gerove, maisto sauga, taip pat ir biosaugos laikymosi svarba, antimikrobinio rezistentiškumo, verslo naujoko, maisto švaistymo temomis (2022 m. buvo 249). VMVT teritorinių departamento darbuotojai taip pat dalyvavo 56 viešuose renginiuose bei visuomenę edukavo gyvūnų gerovės bei maisto saugos temomis.

2023 m. VMVT organizavo Gyvūnų gerovės dienos progą viešąją, nuotolinę paskaitą „Ištiesk ranką – ne grandinę“ visuomenei, kurią pravedė pakviesti svečiai. Taip pat Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčios kiemelyje, Vilniuje buvo suorganizuotas VMVT renginys skirtas „Gyvūnų gerovės diena“ paminėti.

Taip pat „Facebook“ paskyroje toliau tęsta (2021 m. pradėta) vartotojų švietimui skirta penktadienio rubrika „Savaitės klausimas“ (2023 m. parengtos ir paskelbtos 36 žinutės).

Tęstas projektas – tinklalaidės, kuriose diskutuota aktualiomis temomis kartu su VMVT specialistu ar kviestiniais svečiais. Įrašytos 7 tinklalaidės gyvūnų gerovės, maisto saugos temomis, kurios skelbtos VMVT naujame, 2023 m. sukurtame „Spotify“ kanale bei kanalo nuoroda pasidalinta „Facebook“ paskyroje.

2023 m. VMVT vykdė aktyvią komunikaciją apie gyvūnų gerovę, atsakingą gyvūnų laikymą ir ženklavimo naudą, išaiškintas nelegalias gyvūnų augintinių veisimo veiklas, teismų sprendimus nelegalių augintinių veisėjų bylose, gyvūnų užkrečiamųjų ligų (paukščių gripo, afrikinio kiaulių maro ir kt.) prevenciją, VMVT atstovų dalyvavimą viešuose renginiuose ir susitikimuose su kitomis institucijomis, gyvūninio maisto produktų eksporto statistikos tendencijas, naujas atvertas eksporto rinkas, maisto gamybos mažais kiekiais statistiką, reikalavimus, parengtas gaires, skirtas reikalavimų įgyvendinimui bei kitas VMVT veiklas.

VMVT 2023 m. viešino socialinius filmus „Apie beprasmišką skausmą, kuris vadinamas grožiu“, „Kryžminė tarša virtuvėje – kur gali slėptis kenksmingi mikroorganizmai?“, „Būkime atsakingi - neleiskime paukščių gripui plisti!“, „Ar tikrai daugiau yra geriau?“, „Neleiskime afrikiniui kiaulių marui plisti!“. Sukurtas ir transliuotas 10 laidų turinys medžiotojams per Tauro ragas ir Miško atspalviai laidas.

2023 m., kartu su nevyriausybinėmis organizacijomis – VšĮ „Gyvūnų Gerovės Inicijatyvos“ bei VšĮ „Šuniukų fėja“ pradėta bei įgyvendinta socialinė akcija „Kirpti negalima“, kurios tikslas atkreipti dėmesį bei šviesti visuomenę apie šunų kupiravimo problemą.

Per 2023 m. suteikta 25 053 konsultacijų (2022 m. – 21 280), iš jų elektroniniu būdu – 4 794 (2022 m. – 4 193), telefonu – 20 259 (2022 m. – 17 087). Konsultacijų telefonu augimą galėjo įtakoti skambučių centro programos plėtra, kuri vykdyta visus 2023 m. Palyginus 2023 m. suteiktų konsultacijų skaičių su 2022 m., jų skaičius 2023 m. padidėjo 18 %.

Daugiausia vartotojų ir verslo subjektų užduodamų paklausimų, kaip ir kasmet, buvo importo, verslo steigimo, gyvūnų pervežimo ir registravimo, viešojo maitinimo, maisto produktų ženklavimo klausimais. Iš naujų vartotojams aktualesnių klausimų 2023 m. buvo dėl maisto papildų notifikavimo, pluoštinių kanapių produktų prekybos, taip pat dėl gyvūnų augintinių veisimo ir registravimo reikalavimų.

VATŽŪM. Įstaigos veikloje prioritetas teikiamas ūkio subjektų konsultavimui, metodinės pagalbos teikimui, kitų prevencinių priemonių, užkertančių kelią teisės aktų pažeidimams, įgyvendinimui, atsisakant požiūrio, kad teisės aktų laikymąsi galima užtikrinti tik taikant poveikio priemones, nuobaudas, o informavimas ir veikla skirta tam, kad ūkio subjektai galėtų tinkamai laikytis teisės aktų reikalavimų.

2023 m. fitosanitarijos srities klausimais buvo suteiktos 616 (2022 m. – 846) konsultacijų žodžiu ir 162 (2022 m. – 261) konsultacijos raštu. Iš viso per 2023 m. suteiktos 778 (2022 m. – 1 107) konsultacijos.

Daugiausiai konsultacijų suteikta apie augalinės produkcijos importo ir eksporto reikalavimus, privalomą bulvių augintojų registravimą Lietuvos Respublikos fitosanitariniame registre ir šio proceso eigą, MPM ženklinimą, reikalavimus iš trečiųjų šalių įvežamai medienai, augalų sveikatingumo kontrolės pokyčius dėl 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/2031 dėl apsaugos priemonių nuo augalų kenkėjų, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 228/2013, (ES) Nr. 652/2014 ir (ES) Nr. 1143/2014 ir panaikinamos Tarybos direktyvos 69/464/EEB, 74/647/EEB, 93/85/EEB, 98/57/EB, 2000/29/EB, 2006/91/EB ir 2007/33/EB, nuostatų įgyvendinimo.

2023 m. Pasienio kontrolės koordinavimo skyriaus darbuotojai iš viso suteikė 88 konsultacijas žodžiu ir 41 konsultaciją raštu dėl importuojamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų kontrolės procedūrų pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postuose.

2023 m. AAP, apdoravimo augalų apsaugos produktais įrangos (toliau – apdoravimo įranga), trąšų ir tręšiamųjų produktų (toliau – TP) sričių klausimais ūkio subjektams buvo suteiktos 1 986 (2022 m. – 2 230) konsultacijos, t. y. 1 641 konsultacijų suteikta žodžiu ir 345 raštu (2022 m. – 1 878 žodžiu, 352 raštu). Siekiant padėti ūkio subjektams įgyvendinti numatytus reikalavimus AAP, apdoravimo įrangos, TP ar dirvožemio gerinimo priemonių srityje ūkio subjektams buvo išsamiai aiškinamos teisės aktų, reglamentuojančių AAP ir TP priežiūros sritį, nuostatos: Lietuvos Respublikos augalų apsaugos įstatymo, Lietuvos Respublikos tręšiamųjų produktų įstatymo, Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. 3D-564 „Dėl Augalų apsaugos produktų saugojimo, tiekimo rinkai, naudojimo taisyklių patvirtinimo“, Apdoravimo augalų apsaugos produktais įrangos techninės apžiūros taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2001 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. 199 „Dėl Apdoravimo augalų apsaugos produktais įrangos techninės apžiūros taisyklių patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos rinkai pateikiamų ir tiekiamų tręšiamųjų produktų įtraukimo į identifikavimo sąrašą ir išbraukimo iš šio sąrašo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2019 m. gegužės 10 d. įsakymu Nr. 3D-292 „Dėl Lietuvos Respublikos rinkai pateikiamų ir tiekiamų tręšiamųjų produktų įtraukimo į identifikavimo sąrašą ir išbraukimo iš šio sąrašo tvarkos aprašo ir Lietuvos Respublikos rinkai pateikiamų ir tiekiamų tręšiamųjų produktų identifikavimo sąrašo patvirtinimo“, Tręšiamųjų produktų naudojimo reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2019 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. 3D-332 „Dėl Tręšiamųjų produktų naudojimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“, Tręšiamųjų produktų pakavimo ir ženklinimo reikalavimų aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro 2020 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. 4-547 „Dėl Tręšiamųjų produktų pakavimo ir ženklinimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

Augalų dauginamosios medžiagos ir pluoštinių kanapių auginimo ir tiekimo rinkai klausimais ūkio subjektams suteiktos 261 (2022 m. – 454) konsultacija žodžiu ir 197 (2022 m. – 289) konsultacijos raštu. Daugiausia konsultuota dauginamosios medžiagos tiekimo rinkai, pluoštinių kanapių auginimo, sėklinių pasėlių aprobavimo, pluoštinių kanapių produktų tiekimo rinkai,

dauginamosios medžiagos siuntų ženklavimo, dauginamosios medžiagos kategorijos pažeminimo, dauginamosios medžiagos atestavimo, dauginamosios medžiagos sertifikavimo, įvežimo į Lietuvos Respubliką, genetiškai modifikuotos dauginamosios medžiagos kontrolės, sėklos mišinių ruošimo, dauginamosios medžiagos perfasavimo ir kitais klausimais.

Grūdų kokybės priežiūros (augalininkystės produktų bei sėklų kokybės rodiklių nustatymo ir vertinimo, grūdų analizatorių naudojimo ir administravimo, grūdų kokybės tyrimo laboratorijų atestavimo, grūdų ėminių ėmimo, grūdų ir sėklų kokybės nustatymo) klausimais ūkio subjektams 2023 m. iš viso suteiktos 159 (2022 m. – 188) konsultacijos, iš jų – 31 (2022 m. – 39) žodžiu ir 128 (2022 m. – 149) raštu.

2023 m. 93 % (2022 m. – 94 %) VATŽŪM kontroliuojamų ūkio subjektų (respondentų) nurodė, kad pirmaisiais veiklos metais gavo naudingų konsultacijų ir jiems nebuvo taikytos poveikio priemonės, išskyrus atvejus, kai jos buvo būtinos ir neišvengiamos, siekiant užkirsti kelią reikšmingos žalos ar pavojaus visuomenei, kitų asmenų interesams ar aplinkai atsiradimui.

VATŽŪM 2023 m. vykdė ūkio subjektų konsultavimo telefonu įrašymą, kokybės stebėseną ir vertinimą bei šio proceso tobulinimą. Atlikus analizę nustatyta, kad vidutinė konsultavimo kokybė 2023 m. 89 % išliko tokia pati palyginti su 2022 m. 89 %.

2023 m. suorganizuotos ūkio subjektams 4 (2022 m. – 4) viešos konsultacijos aktualiomis temomis nuotoliniu būdu, naudojantis vaizdo ir garso konferencijų platforma *Teams*. Taip pat VATŽŪM koordinavo klausimų–atsakymų parengimą ir viešinimą ūkio subjektams po viešų konsultacijų VATŽŪM interneto svetainėje („Naujienos“ <https://vatzum.lrv.lt/lt/naujienos/>) ir trumpąją informaciją apie tai pavošino VATŽŪM *Facebook* paskyroje).

ŽŪM informaciją pateikė Ekologinio ūkininkavimo informacinėje sistemoje (OFIS) 5 lentelėje „Veiksmai ir priemonės, kurių per ataskaitinius metus ėmėsi kompetentinga institucija, siekdama užtikrinti kontrolės institucijų / kontrolės įstaigų vykdomos oficialios kontrolės veiksmingumą“, todėl, užtikrinant Europos Komisijos pranešime (2021/C 507/1) dėl gairių dokumento dėl to, kaip pildyti standartinės pavyzdinės formos, pateiktos Komisijos įgyvendinimo reglamento (ES) 2019/723 priede, 9 skirsnį, 8 punkto nuostatų vykdymą, nebepildyta speciali forma, skirtos teikti kompiuterizuotos oficialios kontrolės informacijos valdymo sistemos („Annual Reporting on Official Controls“) metinės ataskaitos I daliai.